

ТОРСКИ СГОВОРЪ

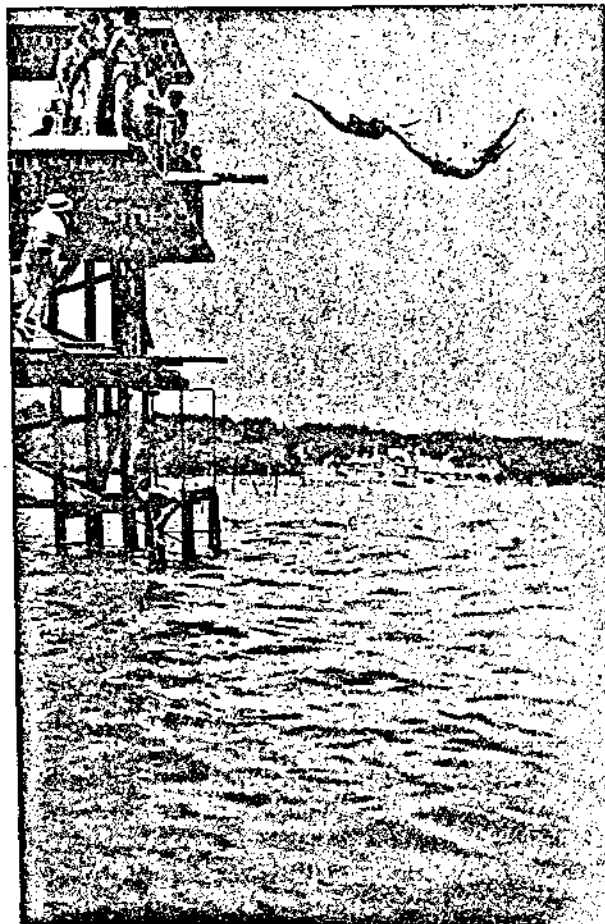
СОЗОПОЛСКО
КРАЙБРЪЖИЕ

Рис. Ял. Мутафовъ

ВАРНА ЦАРИЦАТА НА ЧЕРНО МОРЕ, — ВАРНА НАЙ-КРАСИВИЯТ КУРОРТЪ ВЪ ЮГО-ИЗТ. ЕВРОПА

Най-модерни бански съоръжения за судени и топли морски бани. Модерно казино въ морската градина, срещу баните, съ първокласен ресторант и дансинг на открито.

КРАСИВИ ОКОЛНОСТИ. Разходки и екскурзии по сухо и по море до близките околности, както и до Цариградъ.

ВСИЧКИ ВИДОВЕ СПОРТЪ — развлечения: театри, кинематографи, тенис клубъ, морски тържества.

ГОЛЪМИ МУЗИКАЛНИ ТЪРЖЕСТВА въ началото на м. августъ съ участието на най-видните български артисти. Презъ сезона гостуватъ народния драматичен театръ и народната опера.

УСЛОВИЯ НА ЖИВОТА НАЙ-ИЗНОСНИ

Първостепенни хотели отъ 60 до 150 лева легло.

Частни квартири отъ 1000—4000 лева за стая съ две легла на месеца.

Обѣдъ или вечеря въ първокласни ресторанти отъ 40—60 лева.

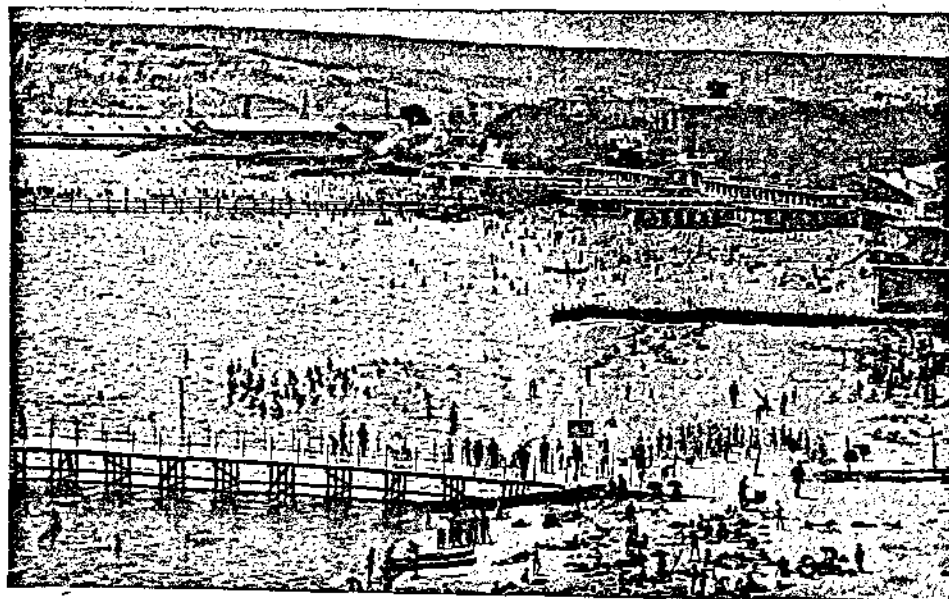
Въ второстепенни ресторанти се получава здрава и изобилна храна на по-ниска цена.

Табълъ д'отъ отъ 100—120 лева.

Лѣтовна такса и карта за цѣлия сезонъ 20 лева.

ТАКСА ЗА БАНИТЕ:

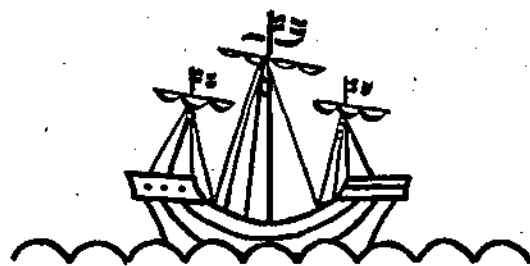
1. Студени бани	I класа кабина	10 лв.
	II " "	5 лв.
2. Топли бани	I класа кабина	30 лв.
	II " "	20 лв.
Басейнъ		15 лв.

Отъ 15. юний до 15. септемврий лѣтовниците се ползватъ съ 25% намаление по българските държавни желѣзници.

Бюрото за лѣтовници при общината въ приморската градина разполага съ пъленъ списъкъ на квартири, дава всички сведения и настанява лѣтовниците на квартири безъ възнаграждение.

ОТНАСЯЙТЕ СЕ ЗА ВСИЧКО ДО БЮРОТО ЗА ЛѢТОВНИЦИ.

МОРСКИ СГОВОРЪ

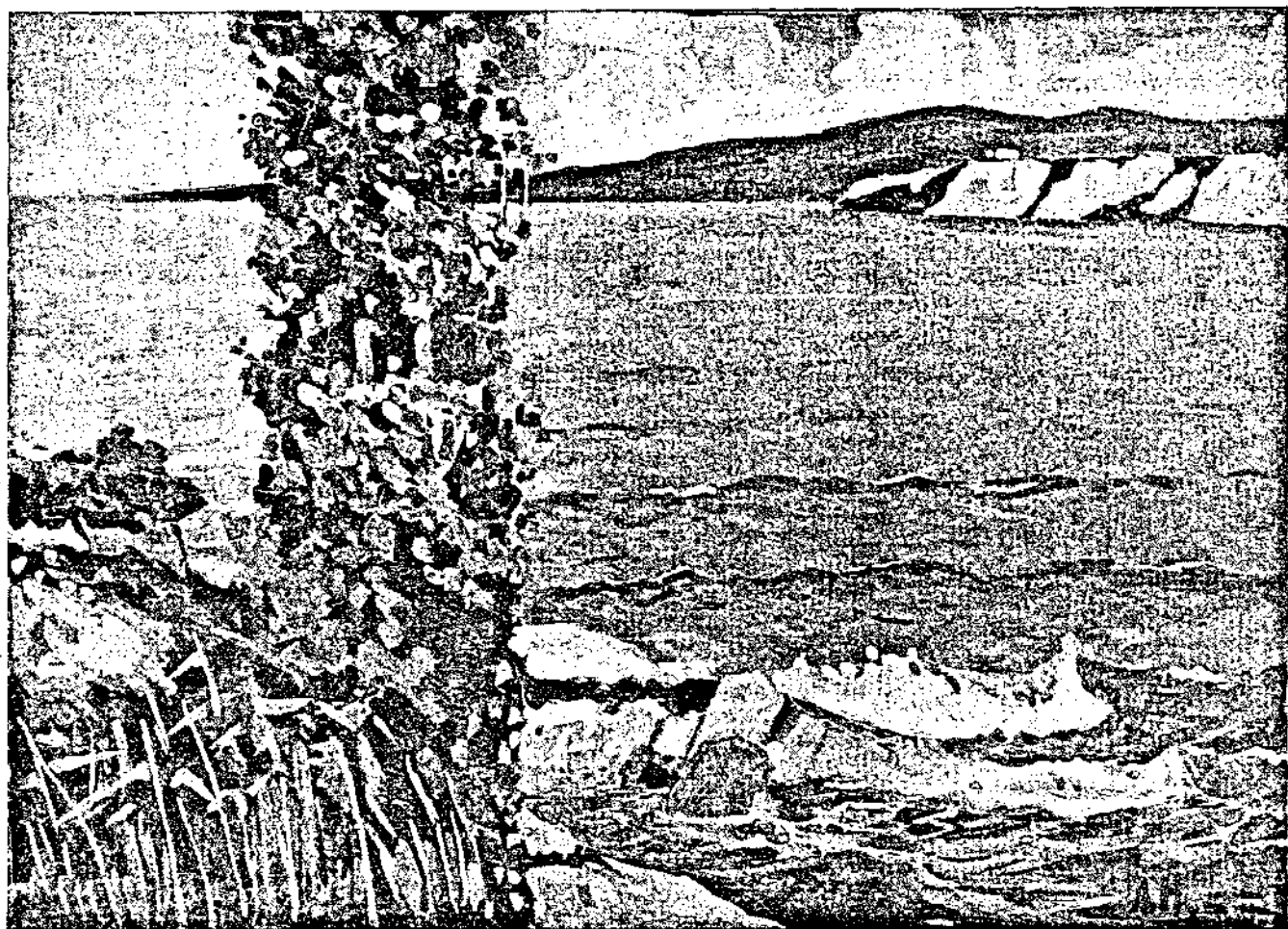
ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОДЕНЪ МОРСКИ СГОВОРЪ

Година 12

Брой 2

Варна, февруарий 1935 година

Глав. ред. проф. Я. АРНАУДОВЪ

НАШИ БРЪГОВЕ ПРИ СОЗОПОЛЪ

Рис. Ал. Мутафовъ

Г. КУПОВЪ

НАШЕТО РИБОЛОВСТВО

Преди да се пристъпи към разглеждане на въпроса за нашия риболов и възможностите му, ще направим едно малко извлъчение от данните за неговото сегашно състояние.

Годишен улов на риба въ срѣдни числа:

	количество	насто
Черно море	1,613,000 кгр. кржгло	51.3
крайморски блата	226,000 кгр. "	7.2
Дунавъ	527,000 кгр. "	17.
дунавски блата	760,000 кгр. "	24
вътрешни рѣки	17,000 кгр. "	0.5
	3,143,000 кгр. кржгло	100.0

Числата не сж абсолютни, защото въ тѣхъ не влиза контрабандираната риба или тая, уловена от мѣстните крайбрѣжни жители, безъ да бжде изнесена на пазара. Допусканите възможности могат да увеличат общите числа съ около 15%. Тоя допускъ ще се отнася къмъ всички отдѣлни групи, така че числата запазватъ относителността си.

Уловът на риба въ вътрешните рѣки е извънредно малък и не представлява обектъ за стопанско проучаване, освенъ въ изключителни и твърде специални случаи. Тоя видъ риболовъ представлява интересъ за така нареченото любителско риболовство и коренно се отличава по естество и по съдържание отъ морския риболовъ, така че грѣшка е смѣсането му съ него и третирането му като разновидност на единъ и сжици отдѣлъ отъ народното стопанство, още повече, че възможностите му сж твърде ограничени.

Действителен обектъ на народното стопанство представляватъ дунавският и черноморският риболов.

Възможностите на риболова по Дунава сж твърде ограничени и нѣкакво извънредно разширение мжчно би се предположило. Известни подобрения, както на Дунава, така и по отношение на дунавските блата би донесло едно увеличение, достигащо до 15% отъ общия уловъ или 200 до 300 хиляди кгр. нови количества риба, което заслужава известно внимание.

Най-големъ интересъ представлява морският риболов по своите възможности да се развие до положението на националенъ поминъкъ.

Морският риболовъ трѣбва да раздѣлимъ на блатенъ и чисто морски. Въ блатния риболовъ възможностите сж сжищо ограничени, но безусловно и тамъ биха могли да се достигнатъ значителни резултати, които ще доведатъ до удвояване на количеството на ловената до сега риба тамъ.

Чисто морският риболовъ е най-сериозниятъ обектъ на нашето стопанство съ широки изгледи за развитие, което обстоятелство го поставя въ редоветъ на единъ отъ главните национални поминъци. Споредъ данните на вещи лица, ние можемъ да достигнемъ до 12,000,000 кгр. ежегоденъ уловъ на риба и то при сравнително малко напрежение.

Не може да се появятъ опасения, че консумацията не търси такива количества. Тукъ може да сме спокойни. Българинътъ е петименъ за риба и, ако сега се въздържа отъ употребата ѝ, това се дължи на нейната цена, а най-главно — на липсата ѝ. Смѣло, безъ извлъчение можемъ да допуснемъ, че едно

10,000,000 кгр. производство годишно ще се погълне безъ особено затруднение отъ консумацията, при приемливи цени. Днесъ у насъ на глава се пада 500 грама риба годишно, когато на французинъ и финландецъ се падатъ по 5 кгр., а на шведецъ, англичанинъ, холандецъ — по 25 кгр., а пъкъ на норвежецъ — 300 кгр.

Ще разгледаме условията, при които става сегашното морско рибуване.

Нашиятъ риболовъ е преимуществено крайбрѣженъ. Цѣлото количество риба се лови на една крайбрѣжна ивица отъ 3—4 клм. Употрѣбватъ се за това далани, гъргъри и грибове.

Даланите сж неподвижни уреди, поставени на опредѣлени мѣста, непосредствено до крайбрѣжието и чакатъ рибата да влѣзе въ тѣхъ, за да бжде уловена. Въ тѣхъ се лови преимуществено пасажна риба. Уловътъ имъ годишно достига до 1,163,000 кгр. Тоя начинъ на рибуване поставя улова на случайността. Ако случайно подъ влияние на хидрологични или метеорологични причини има отклонение въ пжтя на рибата, макаръ и незначително понавжтре въ морето — уловътъ е пропуснатъ. Но и при крайбрѣжното минаване на рибата само една незначителна частъ отъ нея влиза въ пригответите ѝ примки.

Въ помощъ на даланите, но, все пакъ, за твърде близката ивица около брѣга, за пасажните риби служатъ подвижните уреди за ловене чрезъ гъръ-гъра съ аламати. Тоя уловъ е преимуществено нощенъ. Благодарение на това, че лодките, които се употребаватъ за такъвъ риболовъ сж сравнително съ малък районъ на действие, тѣ не могатъ да се отдалечаватъ твърде много отъ брѣговете, защото пасажътъ на рибата става презъ най-непостоянния морски сезонъ.

Напълно сме убедени, че всичката риба, която минава на 5—6 клм. далеко отъ брѣга, избѣгва отъ нашите мрежи.

Къмъ мѣстните риби спада калканътъ, който дава годишно 244,000 кгр. Калканътъ се лови само презъ месеците априлъ и май съ дънни мрежи, презъ което време той се приближава най-близко до брѣга. Презъ другото време калканътъ се оттегля по-надалеко отъ брѣга, като търси по-дълбоки мѣста.

Това сж най-ценните въ стопански смисълъ риби. Тѣхниятъ уловъ сега е около 73% отъ цѣлото количество риба, извлъчена отъ морето.

Интересъ за развитие и разширение на нашия риболовъ представляватъ изброените по-горе пасажни риби и калканътъ. Ако е възможно увеличението на тѣхния добивъ, тогава действително риболовътъ у насъ ще има основание да се третира като обектъ на повишена стопанска дейностъ.

Изнесеното до тукъ е напълно достатъчно да даде една обща представа за това, въ какво положение е риболовството ни.

Това вече дава достатъчни данни, за да се правятъ заключения и да се указватъ начини за неговите подобрения.

Въ втора статия ще разгледаме откриващите се възможности и пжтя, по които могатъ да се достигнатъ.

ЕМ. МУТАФОВЪ

МОРЕТО ВЪ БЪЛГАРСКИТЕ НАРОДНИ ПЪСНИ.*)

IV.

Въ юнашките и историческите пѣсни на единъ народъ сж отразени идеалитѣ и стремежитѣ; нравствената и физическата мощъ на народа, който е живѣлъ на опредѣлено мѣсто съ свои нрави и разбирания, има минало съ славни подвизи и културно-политически постижения, народътъ, който и въ настоящето си се чувствува като етническа цѣлостъ съ свои копнежъ, идеали, стремежи и надежди. Възпѣванитѣ отъ народния пѣвецъ дѣла на юнаци, които вършатъ необикновени подвизи, сж художественъ синтезъ на народното минало, на преживѣнитѣ отъ народа събития, често сплетени съ художественитѣ образи на неговия наивенъ мирогледъ. Така напримѣръ, граничането на българитѣ съ Черно и Бѣло морета, а презъ известна историческа епоха и съ Адриатическото море, се съглежда въ народнитѣ пѣсни, та и въ пѣсенъта „Крали Марковата сила“. Тамъ се разказва, че Крали Марко, като се разхождалъ, разигралъ коня си, та се разтърсила дѣлата земя, и моретата се развълнували.

„Заиграло оно Църно море
и со него 'уба'о Бѣло море,
Синьо море бучи и клокочи“...

Тѣзи морета се откриватъ отъ височинитѣ на ония планини, които сж станали родни балкани, пазители на българския родъ презъ време на страшни превратности, що сждбата е отсждила на българитѣ, населили мѣсто, кждето се кръстосвали и сега се кръстосватъ идеитѣ на два свѣта: изтокъ и западъ; мѣсто, което е видѣло блѣскава цивилизация и ужаса на кръвнини и пожарища, на безправна робия и безпросвѣтностъ. Всичко това се е отразило въ устната ни словесностъ, изразъ на народния духъ презъ течение на различнитѣ епохи въ историческото съществуване на българитѣ. Въ тази словесностъ народниятъ херой е художественъ синтезъ на цѣлъ народъ, който е достигналъ тритѣ морета, миещи населяваната отъ него страна; морета, които неведнѣжъ сж вълнували този народъ въ стремежа му да закрепи съществуването си въ рамкитѣ на населяваната отъ него земя.

Други морета българскиятъ народъ не познава, споредъ народнитѣ ни умотворения, освенъ въ една пѣсенъ („Кр. Марко и дете Дукадинче“ въ сборника на Б. Ангеловъ на стр. 177), кждето се казва, че Кр. Марко и дете Дукадинче сж плавали по северни морета.

Представата за море е дадена въ стиха „Глубоко море гледъ нѣма“. Тукъ единъ стихъ рисува морето поетично съ най-характернитѣ му черти: необозримостта на морската ширина и неведомостта на неговитѣ дълбочини.

Смѣлиятъ и предприемчивъ духъ на българина, респ. на българоезичния славянинъ, който въ отдавнашното минало е пребродилъ моретата до Цариградъ, прочутъ съ своитѣ богатства, до островитѣ, до Малоазиятския брѣгъ, до о-въ Кипъръ, до о-въ Малта, до Италия и пр., е намѣрилъ художественото си въплощение въ българскитѣ юнашки пѣсни. Напримѣръ въ пѣсенъта „Ружица девойка и тридесетъ момчина“ (Бр. Миладинови: „Бълг. нар. пѣс.“ №198, стр. 314).

Тридесетъ момци задѣватъ хубава Ружица, а тя отговаря: Мога да прислужвамъ на всички ви, но да любя само едного и той ще бжде онзи, който би преплавалъ морето и отъотвждморската страна ми донесе златна ябълка. (Тукъ се явява митичната златна ябълка, конкретизираща представата за приказнитѣ богатства на задморскитѣ страни и желанието за завладѣването имъ). Предъ това условие на момата всички сж навели глави, но единъ скочилъ на юнашки нозе,

„си облѣче пандзурна кошуля¹⁾
и си зеде щица челико'а²⁾,
си се фърли п'она Църно море,
ми излѣзе на край на краище,
и си найде златна яболшница³⁾.
Не си скина три злати яболка,
яболшница отъ коренъ откорна,
си преплава прѣку Църно море,
я донесе на чесна трапеза“.

Щомъ го вижда Ружица се спуца къмъ него, посрѣща го и го въ очи цѣлува. Направили голѣма сватба, която продължила три месеца.

Не се ли вижда въ тази пѣсенъ освенъ мисълта и вѣрата за отвждморскитѣ богатства и копнежътъ, радостта, любовта къмъ смѣлия морякъ, който донася блага повече, отколкото се е искало и очаквало? За приказнитѣ задморски богатства мечтае хубава Ружица. Отъ тридесетъ момци, които я задирятъ, тя си избира моряка или, както е казано въ пѣсенъта, оногози, който отъ отвждъ море ѝ донася златна ябълка.

Сжщо такива предимства сж цензъ за юнака, който иска да вземе за жена дъщерята на кралъ Латинъ (Бр. Миладинови: „Бълг. нар. пѣс.“ № 145). Извършенитѣ отъ народния юнакъ Секула геройства не сж достатъчни, за да му даде кралъ Латинъ дъщеря си. Той иска Секула да преплава морето и да донесе златна ябълка. Съ помощта на своя конь, напомнящъ митичния конь Пегасъ⁴⁾, той успѣшно завършва подвига си.

„И го явна Секула детенце,
и му стегна до деветъ колана,
и се фърли п'она Църно море,
и 'оде'а тие що 'оде'а,
и излѣзе морската ламіа,
и на коня пжтъгъ му престрети“.

Явно е, че това митично същество представлява опасноститѣ на морската стихия: бури, вихрушки, вълнения. То напомня дракона, който пазелъ златното руно въ Колхида, споредъ старогръцкия митъ за Аргонавския походъ, или чудовището Химера, което държало въ пленъ принцесата Андромеда). На отвждния брѣгъ Секула бива подмаменъ отъ самовили, които играятъ хоро и канятъ юнака на състезания, но той нито имъ проговарва, по съвета на своя конь. Изтрѣгва златната яболшница съ коренитѣ, връща се по море и си взема за жена дъщерята на кралъ Латинъ.

Въ тази пѣсенъ се виждатъ чужди заемки, но на тѣхъ тѣй се е сложилъ националниятъ отпечатъкъ, че

¹⁾ пандзурна кошуля — бойна ризница. каквато сж носѣли въ срѣднитѣ вѣкове.

²⁾ щица челико'а — стоманенъ щитъ.

³⁾ яболшница — ябълково дърво (ябълка).

⁴⁾ Пегасъ — крилатъ конь.

*) Ср. „Морски сговоръ“, г. XI, бр. 9.

тѣ сѣ станали оргинални български и сѣ въ съгласие съ цѣлата пѣсенъ. Надали биха могли да съществуватъ чуждитѣ мотиви въ нашата устна словесностъ, ако въ живота и преданията на самитѣ българи не сѣ намѣрили подходяща почва. Но другаде е същественото въ въпросната пѣсенъ, а именно, въ искането на кралъ Латинъ женихътъ да може да преплава морето и отъ тамъ да донесе приказно благо; българинътъ юнакъ показалъ такова достоинство. И тъй като народнитѣ пѣсни овѣковѣчаватъ отдавнашнитѣ подвизи на народа, то въ наивно-хероичния образъ, въ дадената нар. пѣсенъ, трѣбва да се вижда смѣлото мореплаване на ония българи, които съ своитѣ леки корабки сѣ достигали отвѣдморски брѣгове (за които често сѣ били страшни), отгдето се връщали съ богати подаръци и злато.

Въ пѣсенъта „Латински кралъ и Огненъ“ (Бр. Миладинови: „Бълг. нар. пѣсни“, № 84), никому освенъ на българина, представенъ въ образа на юнака Огненъ, не може да се възложи превеждането на невѣстата презморянка отъ Легенъ градъ за кралъ Латинъ. Трѣбва да кажемъ въ този случай, че българитѣ сѣ били предпочитани за моряци. — Какъ много е предпочитанъ юнакътъ Огненъ, смѣлъ мореплавателъ, се вижда отъ това, че въ бащиния му домъ и въ къщата на невѣстата хранятъ кончето му съ сухо грозде:

„Сна'и му готвятъ ждребе тригодишно,
що го ранетъ 'се со суво грозде,
що да пливатъ прѣку Църно море...“

Въ въображението на народа, респ. на народния пѣвецъ, Черно море останало като преграда между българитѣ и приказнитѣ за тѣхъ богатства и красоти на Византия, наричана въ пѣснитѣ Легенъ градъ и че само смѣлитѣ мореплаватели сѣ можели да бждатъ тѣхни обладатели.

Отвеждането на робини българки презъ насилнически времена силно е затрогвало душата на народа. Това намираме въ редъ пѣсни. Въ една такава пѣсенъ, записана въ Прилепъ и печатана въ сборника на бр. Миладинови подъ № 192, се разказва, че хубава Ангелина е била пленена отъ Дервишъ бегъ войвода и отведена задъ морето. Братъ ѝ Митре преплавалъ Църно море съ конь, освободилъ сестра си и я върналъ дома прѣко Черното море.

Тази пѣсенъ, изглежда, е по-нова вариация на разгледанитѣ по-горе юнашки пѣсни за смѣли мореходци.

Къмъ морето, кждето „морянки хоро играятъ“ отвеждатъ будинска Рада пленена (Бр. Миладинови — № 107, Б. Ангеловъ: „Б. нар. п.“ стр. 261); не винаги, обаче, българката се остава да бжде пленена. За да запази своята свобода, често се бори на животъ и смъртъ. Въ такъвъ случай морето се явява спасителниятъ източникъ. Напримѣръ въ нар. пѣсенъ „Иована и дервиши“, записана въ Панагюрище (Бр. Миладинови, № 77): Прочула се Иована кръчмарица, както Сарандовица въ разказа на Йор. Йовковъ „Антимовския ханъ“. Триста души дервиши сѣ дошли да я обератъ и пленятъ. Тя имъ предлага да плаватъ по море. Който го преплава заедно съ нея, той да я вземе:

„Ке пойдеме Църно море,
все по мене да пливнете;
кой преплива Църно море,
той мене ке ме земе...“

Като стига Иована до срѣдъ море, обръща се да види следватъ ли я дервишитѣ и вижда да плаватъ надъ море „калпацитѣ“ имъ. Разбира, че тѣ

се издавили. Тогава се връща и утолява жаждата и умората си съ вино при гордо съзнание, че е издавила триста дервиши, които сѣ искали да я пленятъ.

Така морето спасява, стига само да има умение за плаване по него.

Задъ море забѣгватъ, за да се спасятъ отъ преследванията и отмъщението на турцитѣ: нар. пѣс. № 52 въ сборника на Dozon, друга въ сборника на Миладинови подъ № 144.

Въ морето биватъ издавени 1000 арапи отъ Кр. Марко, за да запази страната отъ тѣхъ (Чолаков. сборникъ, № 31, записана въ Копривщица).

Въ една нар. пѣсенъ, печатана въ сп. „Об. трудъ“ (1868 г.) кн. II подъ № 9 се разказва, че Марийка се обзаложила за 9 товара имане да преплава морето. Три дни и три нощи плава и едва да достигне отсрещния брѣгъ изнемошава, но отвѣдянки, „крайморски бѣлянки“, ѝ подаватъ платната си и я изтеглятъ на брѣга.

Край морето всрѣдъ изобилие отъ слънчеви лжи, морски пѣсѣкъ и въздухъ е израстналъ юнакътъ надъ юнацитѣ дете Голомеше, когото Темишвара Гюро уславя за деверъ:

„Ка отиде покрай слано море,
отсреща му дете голо, босо,
гологлаво, дете Голомеше,
до мишцитѣ въ пѣсѣкъ запретено,
декъ си игра со дребни камини...“

(Б. Ангеловъ: „Бълг. нар. поезия“ — стр. 204, № 21, записана въ Струга).

У това дете, юнакъ надъ юнацитѣ (по-силно и отъ Кр. Марко), се вижда отгласа на едно време, когато предприемчивостта на българина е стигнала до морето и тамъ сѣ израстнали юнаци, които имали срѣдства, по-мощни отъ дотогавашнитѣ, па сѣ били и по-храбри. Дете Голомеше спасява булка и цѣлата сватба отъ черния арапинъ (страшенъ и за Кр. Марка), който билъ заприщилъ сухоземнитѣ пжтища. Това е отгласъ на обстоятелството, че морскитѣ пжтища се явяватъ естествения отдушникъ, спасяващъ страната отъ затруднения, а често и отъ посегателствата върху нейната независимост. Най-малко първичниятъ сюжетъ на въпросната нар. пѣсенъ е нѣкакъвъ съюзъ съ приморски властелинъ, насоченъ противъ силенъ врагъ насилникъ, навлѣзълъ въ страната и заплашващъ суверенитета на държавата.

Коньтъ на юнацитѣ мореходци напомня коня Пегасъ отъ старогръцката митология съ тази разлика, че Пегасъ е крилатъ, хвърчи, а коньтъ на Секула, на Огненча и на Митре не е крилатъ, но плава. При това, въпрѣки фантастичността въ разгледанитѣ български юнашки пѣсни лесно може да се види отпечатъкътъ на известни преживѣния отъ народа исторически събития и лица.

Съ течение на времето историческата реалностъ е замѣстила романтичния хероизмъ въ народнитѣ ни пѣсни; тогава плаващиятъ конь бива замѣненъ съ плавателни сждове. Така напримѣръ, въ една народна поема се разказва, какъ търговци разносящи манифактурни стоки съ платноходка, грабватъ момикъ.

Либето на Митре Поморянче бива подмамено съ скжпи дарове отъ Петре Вайрединче изъ Бѣлградъ. По съветитѣ на майка си Митре Поморянче си направи нова гемия:

„Та си собра младине майстори,
си напра'и нована гемия...“

Напълнил я той съ манифактура, каквато трѣбва на невѣсти:

„Си напълна нована гемия,
си откупи млади гемиджии,
се прехвърли прѣку цѣрно море,
си излѣзе во Бѣлого града. . . .“

Съ глашатаи оповестява изъ града, че сж пристигнали съ корабъ платна за невѣстински дарове и премѣни. Който иска да си купи, да иде на гемията — тамъ се продаватъ. Бѣла Мария иска да ѝ постелятъ пѣтя до гемията съ черги, за да види и вземе това, което ѝ трѣбва. По нареждането на Митре Поморянче това се направя. Тогава бѣла Мария, придружена отъ 30 годѣници, влиза въ платноходката. Докато да се опомнятъ отъ захласа по разглежданитѣ платове, се виждатъ срѣдъ Черното море:

„А егиди млади гемиджии,
али сега, браќа ал'никога!
Одтурнете новава гемия;
си имаме п'една на юнака“
Одтурнали нована гемия;
а мамичка туку отбираетъ,
що имъ требитъ се да си земестъ.
Се изпра'и киръ бѣла Мария,
си се найде стрѣде цѣрно море. . . .
Прехвърли'е преку цѣрно море
излого'е на край на краище. . . .“

Всички моряци си взематъ по една мома и Митре Поморянче си взема любето киръ бѣла Мария.

Отъ пѣсенъта се вижда, че този начинъ да се открадватъ моми не се считалъ за сраменъ, дори той донасялъ слава. (Бр. Миладинови: „Бѣл. нар. пѣсни“, № 184, записана въ Прилепъ).

Важното за насъ въ случая е изкуството на моряцитѣ да отнесатъ девойкитѣ, безъ тѣ да усѣтятъ

движението на платноходката. Види се, че самиятъ платноходъ, ще да е билъ голѣмъ, а не шейка, за да може въ него да се изложи много манифактура.

Единъ вариантъ на тази пѣсенъ е записанъ въ Ямболъ (М. Арнаудовъ: „Бѣлг. нар. поезия“, стр. 58: „Латинче и хубава Милка“):

„Издѣлали сж елхови дѣски,
че направили тѣнинка шейка,
тѣнинка шейка, ташъ гемийка. . . .“

Въ нея подмамили Милка и я отвелъ момче Латинче.

Въ тия пѣсни се говори за тънки и много хубави платове пренасяни съ платноходки. Струва ми се, че това е отгласъ отъ търговията на венецианци по нашитѣ брѣгове. Първо мѣсто въ търговията имъ сж заемали разни копринени, памучни, златотѣкани, ленени и вълнени платове, боядисани различно и разнокошно, мъниста, бисери и т. н. все нѣща за невѣстински премѣни и дарове. Струва ми се още, че въ тия пѣсни се долавя отгласъ и на това, че българи имало на служба въ корабитѣ, съ които венециански търговци сж пренасѣли стоки, дори че е имало българи собственици на кораби, какъвто е случаятъ съ Митре Поморянче. Нѣщо по-вече, въ тия пѣсни се долавя отгласъ отъ корабостроителство:

„Та си собра младине майстори,
си напра'и нована гемия. . .“

Така постѣпва Митре Поморянче по съвета на майка си. Такава майка, навѣрно, познава моряшкия животъ и ролята на платноходството. Тя не се страхува да пусне сина си по море съ платноходка дори за една авантюра, каквато е отнемането и отвличането на либе.

За корабостроителство ни спомнятъ и стиховетѣ:

„Издѣлали сж елхови дѣски,
че направили тѣнинка шейка. . .“

М. ОСТРЕВЪ

Инженеръ

ПОДВОДНО ОКСИЖЕНОВО РѢЗАНЕ НА ЖЕЛѢЗО

При подводнитѣ строежи — укрепяване на брѣгове, строене на шлюзове, канали, а особено при изваждане на потънали кораби, твърде често става нужда да се отдѣлятъ желѣзни маси и части една отъ друга, да се рѣжатъ голѣми парчета на помалки или да се отварятъ дупки и входи. Извършването на тази тежка работа на морското или рѣчното дѣно, при налѣгането на водната маса, механически съ чукове и сѣкачни инструменти е извънредно трудно и много бавно. А за по-дебели желѣзни листове е дори невъзможно.

Въ последнитѣ години сж намѣрени начини за лесно и бързо сѣчене или, по-право, рѣзане на желѣзото въ водата на дълбочини, на каквито обикновено могатъ да сплизатъ водолазитѣ. Днесъ не представлява никаква трудностъ да се разрѣже желѣзенъ блокъ съ дебелина 15—20 см., отъ каквито е направена напр. бронята на голѣмитѣ военни кораби, въ водата на дълбочина 50—80 и по-вече метра. За тая цель служатъ оксигенови апарати съ особенно устройство.

Оксигеновиятъ апаратъ за подводно рѣзане, при който за горивенъ газъ служи чистъ сгъстенъ водородъ, е построенъ на следния принципъ. Три трѣби, а, в, с сж поставени една въ друга и краищата имъ завършватъ въ една равнина перпендику-

лярна на осѣта имъ. Презъ най-външната трѣба излиза подъ налѣгане въздухъ и образува предъ апарата единъ въздушенъ мехуръ, въ пространството на който става горенето — съединението на водорода съ кислорода; последнитѣ, смѣсени въ една камерка, малко преди края на горелката, излизатъ подъ налѣгане презъ срѣдната трѣба. Отъ това горене предъ горелката се развива висока температура до 2500° С, която загрѣва подлежащата на срѣзване желѣзна стена. Тукъ въздушниятъ мехуръ има назначение да даде просторъ за образуването на пламъка, т. е. за изгарянето и по възможностъ да предпази загрѣната частъ желѣзна стена отъ бързо охлаждане отъ водата. Презъ вътрешната трѣба излиза силна тънка струя кислорода, който, срѣщайки загрѣното желѣзо, бързо го окислява — изгаря и така прерѣзва. Чрезъ бавно постѣпателно движение по повърхнината на желѣзната стена, апаратътъ я разрѣзва по желаната линия.

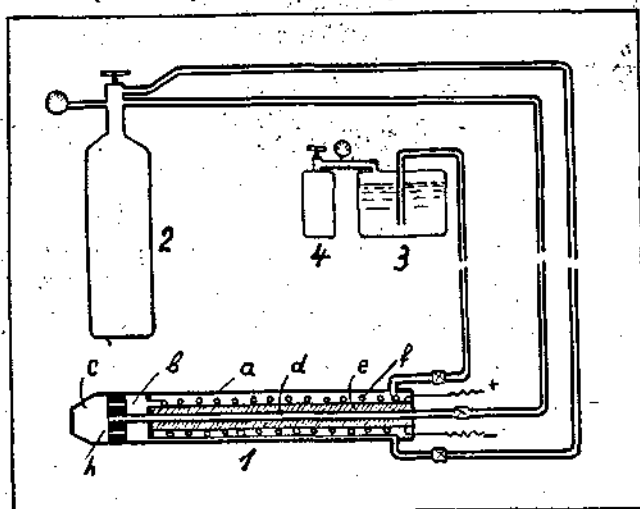
Водородниятъ оксигеновъ апаратъ за подводно рѣзане има следнитѣ неудобства:

1. Рѣже само единични желѣзни пластове (стени) и то не много дебел.

2. Свързанъ е съ наличността на сгъстенъ, технически чистъ, водородъ, какъвто не навсякъде може да се има на рѣка.

Освен това водородът въ известни съотношения съ въздуха е силно избухлив и, въобще, опасен, а също така е и скъп.

Германският механик Тьоперъ, бившъ водолазъ въ германския флотъ, следъ дълги опити, е успѣлъ да построи оксигеновъ апаратъ за подводно рѣзане, при който за гориво се употребяватъ течни горива — бензинъ, бензолъ, петролъ, бензолспиртъ и др., каквито горива лесно се намиратъ навсякъде и съхраняването имъ не представлява особена опасностъ. За самото рѣзане при Тьоперовия апаратъ служи пакъ кислорода.

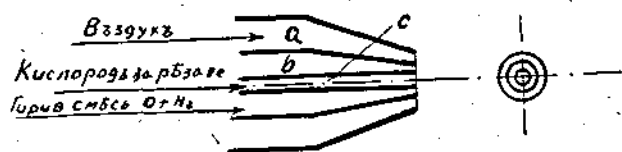

Тьоперъ-овиятъ оксигеновъ апаратъ за подводно рѣзане на желѣзо.

Принципно устройството и действието му е следното: цѣлата инсталация се състои отъ самия оксигеновъ апаратъ (1), съдъ за сгъстенъ кислородъ (2), съдъ за течнo гориво (10—15 литра) (3) и къмъ него малъкъ съдъ (4) за сгъстенъ азотъ или въгледвуокись, който служи за регулиране на налягането въ горивния съдъ въ зависимостъ отъ дълбочината, при която се работи, източника за електрич. енергия, каквато може да се вземе направо отъ корабната мрежа или отъ електр. батерия и нужните дължини каучукови шлангове и електрически проводници за свързване на апарата съ съдовете за кислородъ, гориво и електр. мрежа.

Самиятъ апаратъ (1) се състои отъ: цилиндъръ а съ камера в за смѣсане на кислорода и го-

ривните пари и кониченъ накрайникъ с; презъ срѣдата на цилиндъра а преминава тънка тръбичка d съ здрави страни за провеждане на кислорода за рѣ-

Схема

на водороденъ оксигеновъ апаратъ за подводно рѣзане на желѣзо.

зане. Около тръбичката има добре изолирана метална спирали е, презъ която протича електр. токъ; тя се загрѣва до нѣколко стотинъ градуса и така влизащата горивна течностъ (бензинъ, бензолъ и др.), преминава презъ спиралната тръбичка f, загрѣва се и превръща въ пара. Горивната пара и кислородътъ за горене се смѣсватъ въ камерата в, получената смѣсь преминава презъ решетката h и съ голѣма скоростъ и подъ налягане излиза презъ коничния отворъ, където запалена свещъ гори съ силенъ, синкаво-жълтъ пламъкъ. Пламъкътъ и изгорѣлите газове тукъ образуватъ мехуръ, който замѣства въздушния мехуръ при водородния апаратъ. Поднесенъ горещиятъ Тьоперовъ апаратъ въ водата до желѣзната стена, бързо я загрѣва, следъ което се пуска силна кислородна струя презъ тръбичката d, която бързо окислява и така рѣже метала. Силниятъ пламъкъ на Тьоперовия апаратъ развива до 3,500° С температура (срещу 2,500° при водородния апаратъ), което дава възможностъ за рѣзане на много по-дебели желѣзни листове, а също така работата се извършва много по-бързо; така напр. водородниятъ апаратъ рѣже съ скоростъ отъ 2—4 метра въ часъ, а Тьоперовия — съ 8—10 метра въ часъ. Като се иматъ предвидъ скъпите надници на водолазитъ за подводна работа може да се добие представа, какво влияние има голѣмата работна скоростъ на последния апаратъ върху економичността на работата.

Останалитъ разноси за кислородъ, горивенъ газъ, електрическа енергия сж също въ полза на Тьоперовия апаратъ, затова и той въ последните години за подводна работа бързо измѣства останалитъ такива.

АРХИМ. ИННОКЕНТИЙ.

ПОДГОТОВКАТА НА ТУРЦИТЪ ЗА ОСВОБОДИТЕЛНАТА ВОЙНА

Числото и качеството на турската войска въ дунавския вилаетъ. Слуховетъ за модерно въоръжаване на Варненскитъ и Шуменскитъ крепости. Съ писмо подъ № 63 отъ 23 ноемврий 1876 г., варненскиятъ руски вице-консулъ бърза да отговори на писмото отъ 18 с. м. на русенския генераленъ консулъ. Той му пише, че досега почти въ цѣлия Дунавски вилаетъ не е имало въ наличностъ никаква турска войска, освенъ мѣстните крепостни гарнизони въ Варна, Шуменъ и Силистра и пр., които се състоятъ отъ 200 до 400 души при всѣка кре-

постъ. Отъ 15 ноемврий турското правителство почнало да стѣга въ България войска за образуване на дунавска армия, която ще има да действа противъ руситъ, въ случай на походъ срещу Турция.

Отъ 15 ноемврий съ държавни транспортни параходи въ различно време, е превозено въ Варна на шестъ парахода до 12,000 редифи, по-голѣмата частъ отъ армията на Дервишъ паша. Но тия войници дотолкова сж изнурени, че не сж въ състояние, по-рано отъ месецъ и половина, да встъпятъ въ бой. Часть отъ тая войска вече е отправена въ Шуменъ, а часть отъ нея е размѣстена, засега, въ мѣстнитъ варненски казарми и ще бждатъ отправе-

¹⁾ Сръ. Морски Сговоръ, XI г. бр. 10.

ни сжщо до пристигането на нови войски, които ще бждат приведени и разтоварени ежедневно въ Варна изключително на правителствени кораби. Значи, засега, въ Варна и Шуменъ на лице има пехота 13,500 редифи, 600 артилеристи и два ескадрона редовна кавалерия въ Шуменъ. Въ Варна нѣма никаква кавалерия.

Както въ Варна, тъй и въ Шуменъ крепостните съоръжения сж снабдени съ чугунени орджия, къмъ които, въ последно време, сж прибавени въ Варна: десетъ длабности и седемъ пълнещи се изотзадъ полски орджия, мѣстно издѣлие на Цариградското топхане. Сжщо и въ Шуменъ десетъ орджия, а така сжщо и десетъ длабности. Дветѣ системи отъ казанитѣ орджия сж приспособени къмъ крепостната и къмъ полевата служба. Всѣко орджие се кара отъ 3 чифта волове или 2 чифта биволи, които сж въ състояние да возятъ по сухо, или по шосеенъ пѣтъ, кждето се укаже нужно. Но сега почнаха да се носятъ въ града слухове за това, че турското правителство ужъ постановило тия дни да се пристѣпи къмъ превъоръжаването на Варна и Шуменъ и снабвяването на крепоститѣ имъ съ орджия отъ последната най-нова система. Но това сж само слухове. Силистренскитѣ съоръжения се намиратъ въ сжщото положение.

Размѣстването на войскитѣ продължава. Пристигането на военната комисия. Въоръжаването на крепоститѣ. Сериозна подготовка за война. Съ писмо № 64 отъ 26 ноемврий 1876 г. се донася, че размѣстването на турскитѣ войски продължава, макаръ и не въ такова количество, както въ предиштитѣ две седмици.

Съ австрийския пощенски параходъ въ срѣда, на 24 того, пристигна отредъ редифи отъ 480 души. А днесъ австрийскитѣ параходъ „Аврора“, сжщиятъ съ който въ Цариградъ пристигналъ Лордъ Селисбури, който заминава за Сулина, за да натовари жито, разтовари въ Варна два баталиона редифи, които, преди седемъ дни, били приведени въ Цариградъ отъ Нови Пазаръ и Солица, състоещи се отъ 1,300 души малоазийци отъ Копийския окръгъ. Товарътъ фуражъ, принадлежащъ на последния баталионъ, отъ парахода се товари направо въ вагони, тъй че, и самата войска утре заранъ заминава за Шуменъ. Въ Варна засега почиватъ само три отъ всички пристигнали баталиони.

Съ последния австрийски пощенски параходъ така сжщо пристигна военната комисия, която се състои отъ трима офицери отъ турския генераленъ щабъ, подъ предводителството на известния воененъ инженеръ, прусака — ренегатъ Блумъ Паша, обичниятъ любимецъ на Абдулъ Керимъ Паша. Едновременно сж били командировани отъ Военното министерство три подобни комисии: въ Мала Азия, България и Балканитѣ за съоръжаваня на фортификации въ разни дефилета въ Хемусъ (Стара-планина). На командването на Блума сж подчинени всички крепости, включително Варна, Силистра и Видинъ и пазенето на съоръженията на цѣлия Дунавски вилаетъ. Отъ Черно море до сръбската граница и отъ Дунава до Балкана.

Презъ тридневното си пребиваване въ Варна, Блумъ, следъ като разгледа грижливо градската крепостъ и строещитѣ се споредъ дадения отъ него преди три години планъ за две съоръжения въ Галата и Франга, утре заминава за Шуменъ. По такъвъ начинъ едновременно съ размѣстването на войскитѣ турското правителство пристѣпи и къмъ

въоръжаването на своитѣ вътрешни и погранични крепости. Нагледъ Турция се приготвя за отбрателна война, макаръ мнозина да очакватъ противното. Споредъ думитѣ на военнитѣ турски началници и самитѣ турци, колкото по-скоро турската войска премине въ Молдовия, толкова по-лесно театърътъ на военнитѣ действия ще бжде пренесенъ на ромънската територия.

Както самото турско правителство, тъй и всички мюсюлмани сериозно се приготвяватъ за война съ Русия. Като условие, което може да предотврати войната тѣ считатъ отстъпването на Русия отъ искането на гаранцията, въ следователно и завземането отъ чуждитѣ войски на частъ отъ турската територия. Ако Русия не отстъпи отъ днешнитѣ свои настоявания, войната е неминуема.

Пристигането на войски. Дезертьорството. Религиозниятъ фанатизъмъ. Работата въ укрепленията. Положението на рѣкия вице-консулъ въ Варна застрашено. Съ тайно писмо подъ № 65 отъ 30 ноемврий 1876 г., въ допълнение на последнитѣ донесения по предмета, относно размѣстването на турскитѣ войски, сега се донася, че отъ петъкъ, 26 ноемврий, до днесъ включително отъ два турски и два австрийски парахода сж стоварени въ Варна още шестъ баталиона редифи, предназначени за Шуменъ. Въ турската войска вече почнали да се появяватъ бѣгства и дезертьорства. Така, преди три дни на рѣка Камчия, около селото Дервинъ Иванъ (сега Старо-Орѣхово б. р.), заловени сж отъ жандармитѣ и представени на началството 15 души редифи, които се домогвали да избѣгатъ въ Мала Азия. Снощи заптии (стражари) доведоха отъвнъ Балчикъ шестима дезертьори, избѣгали отъ баталиона, който се разположилъ на квартира около градеца Доколхото, при все това, поради липса на храна, заплаца и дрехи въ войската се забелязва упадъкъ на военния духъ и не желание да се сражаватъ съ руситѣ; дотолкова пѣкъ, напротивъ, вследствие на разпаленитѣ речи, говорени ежедневно въ джамитѣ, отъ улемитѣ, се вижда ожесточения религиозенъ фанатизъмъ въ масата на мюсюлманското население въ страната и готовността да се отстоява до последната възможностъ и отчаяностъ на своитѣ права надъ християнитѣ въ войната противъ Русия, — война, на която улемитѣ сж успѣли да предадатъ религиозно националенъ характеръ, споредъ който умиращиятъ става светия. Следователно, може да се очаква и навѣрно това ще бжде, поголовно опълчване на цѣлото мюсюлманско мжшко население, което е способно да действа въ орѣжие. Въ тоя смисълъ, навсѣкжде въ Империята, взематъ се вече мѣрки за записване на доброволци за предстоящата религиозна война на мюсюлманитѣ.

Работитѣ по завършването на дветѣ съоръжения въ Галата и Франга сж възобновени съ видима бързина, безъ да се гледа на зимното време.

Въ двата фортификационни пункта ежедневно работятъ по 500 войници. Освенъ това, паралелно съ батареята на Франга по направление къмъ „Ташлж-тепе“, е пристѣпено къмъ възвеждане на нова батарея. Изъ града вчера на коне сж откарани къмъ означената мѣстностъ необходимитѣ за работа принадлежности, като: чукове, лопати, мотики и около 30 палатки за работещата войска.

Тия дни се очакватъ 70 круповски орджия отъ столицата, които ще бждатъ разположени отчасти надлъжъ на крепостната стена на Варна, отчасти съ тѣхъ ще бждатъ въоръжени строещитѣ се укреп-

ления. — Както въ размѣстването и прѣвоза на войскитѣ, така и въ работата на съоръженията, се вижда такава приборъзаност и скоростъ, като че ли Турция се намира въ нѣдвечерие на война. Всички други административни и граждански дейности, като че ли сж прекъснати и цѣлата налична сила и мощъ на турцитѣ, въ настояще време, се поглъща изключително отъ действия къмъ война. Поне това е така въ Варна и Шуменъ.

Въ заключение на всичко вице-консултътъ представя на благосклонното възрѣние на генералния консулъ вчерашния разговоръ, който ималъ съ Саидъ паша. Последниятъ въ разговора го увѣрявалъ, че въ случай на разрывъ съ Русия, той не ще му позволи да напусне Варна затова, защото не билъ руснакъ, а мѣстенъ жителъ, както това ясно се вижда отъ фермана на Портата, който се пазѣлъ у него и го признава въ качеството на почетенъ консулски агентъ на Русия въ Варна. И тъй като той, освенъ руски, владѣе мѣстнитѣ езици и наречия и може да бжде полезенъ на Султанското правителство, макаръ че досега освенъ своето довѣрие съ нищо друго не го е възнаграждавало, но ще дойде време и то стократно ще го облагодетелствува. Отъ своя страна вице-консултътъ отговори на Саидъ Паша, какво, че той не отрича, че е туземецъ, но тъй като на основание на сжщия ферманъ правителството на Султана го е признало веднѣжъ за чиновникъ на чужда държава, то той е длъженъ да се подчинява на разпоредбитѣ и заповѣдитѣ на тая държава, не нарушавайки въ сжщото време довѣрието на Портата, къмъ която питае безпредилна признателностъ за честта, която го е удостоила съ признанието въ качеството на почетенъ консулски агентъ въ Варна.

Саидъ паша останалъ непреклонимъ. Ето каква перспектива му приготвятъ турцитѣ за неговата върна и усърдна 17 годишна служба на Русия. Представяме си, че действително сношенията между Русия и Турция сж скъсани; заповѣдва му се да се яви въ Русе, облача се въ форменно облѣкло и надѣва на главата си картузъ, закача Станислава (орденъ) и се отправя за гарата, турцитѣ го дочакватъ и скъсватъ картуза, снематъ орденъ, турятъ на главата му фесъ и го връщатъ въ града, кждето го подхвърлятъ или на домашенъ арестъ, или го арестуватъ въ затвора или на нѣщо още по-лошо. Въ подобни минути турцитѣ не обръщатъ внимание на протеститѣ. Какво ще бжде положението на семейството и какво злорадство отъ страна на гръковарненцитѣ!

Подобна участъ за него е съвсемъ нежелателна и отъ нея той се отвращава. Турцитѣ всичко това могатъ да криятъ и въ даденъ моментъ да се възползуватъ. Саидъ паша обича Русия и уважава нейния представителъ въ турската столица. Ето защо, може би, той и го е предупреждавалъ, макаръ въ частенъ разговоръ, презъ време на който е участвувалъ и преданиятъ му варненски градоначалникъ въ сждбоносната минута. Каквото и да би станало, той се осмѣлява да моли генералния консулъ да благоволитъ всестранно да обсжди изявлението на варненския мютесарифъ и, съвмѣстно съ Императорското посолство, да постанови за необходимостта отъ понататъшни мѣроприятия за защита интереситѣ на бившето Императорско вице-консулство въ Варна и честта на руския флагъ съ своевременно обезпечение на сжществуващата при агентството тайна и политическа кореспонденция и на самия агентъ.

КУЮДЖУКЛИЕВЪ.

ЮННИЯТЪ ПРОЗОРЕЦЪ

Копитата на конетѣ барабанятъ по каменната настилка на шосето за Ксанти. Минаваме високия трисводенъ камененъ мостъ на Арда, която шуми и влачи бистри струи къмъ своята посестрима — Марица при Одринъ. Редомъ съ менъ, яхналъ дългоухъ катъръ, язди бай Герасимъ отъ Райково, който следъ последната война, въ 1920 год. се е заселилъ по тия мѣста.

Въ лѣво и дѣсно отъ насъ е безкрайниятъ лабиринтъ на Южнитѣ Родопи. Отъ двѣтъ страни на равния пѣтъ се издигатъ една отъ друга по-красиви и по-чудновати висоти, обраснали съ букова и борова гора, или пѣкъ каменисти и голи, възвишили мощни снаги като приказни кули.

Отъ всѣка скала сълзи или шурти вода и подскача отъ камѣкъ на камѣкъ въ видъ на бѣлъ, млѣченъ водопадъ. По коритото на всѣка долчинка дълбоко пѣнесто поточе криволичитъ изъ ливади съ тънка, тъмозелена, кадифена тревица и пѣстри благоуханни планински цвѣтъ. Чистъ, здравъ планински горнякъ леко повѣва. . .

Извазватъ гласно възхищението си отъ тия чудно хубави родопски картини, които се разкриватъ редомъ около менъ, а бай Герасимъ поклаща глава, изтежко въздиша и казва: да, хубаво е: като на картина изписано. Но. . . още по-хубаво бѣше, когато царщината ни опираше на Бѣлото море. Животъ имаше тогава, тждѣва, по тия помашки крайща; злато звѣнгѣше въ кеситѣ на всѣки помакъ. Имаше

за всинца ни. . . А то сега. . . мъртвило. Га че затвориха широката пенжера на югъ и не иде свѣтлина, нѣма берекетъ, нѣма прокопия. По това шосе безспирно се низехъ кервани съ стока. А сега? . . Бай Герасимъ въздѣхна още по-дълбоко и сведе още по-низко глава. И. . . зареждатъ се бавно, тихо, унесливи спомени за близко минало — щастливо време: ето, чуватъ се мелодични звънци на стада, които хрупкатъ сочната трева по пасбища и ливади; гората откъа ударитѣ на брадви; високи и дебели трупове на боръ се повалятъ единъ следъ другъ; пѣнливъ потокъ е уловенъ въ брало, подкарва лѣскави стоманени триони, които пѣятъ и нарѣзватъ трупитѣ на дѣски; волна пѣсенъ се разнася по равния друмъ и подвика на конетѣ, които влачатъ тежко натоварена каруца съ дѣски. Дървениятъ материалъ се отвозва на югъ, къмъ равнината. Тютюни, вълна, млѣчни произведения, абаджийски артикули, всичко се смѣква отъ височинитѣ и отвозва на югъ къмъ пазарищата: Ксанти, Гюмюрджина, Деде-Агачъ, а отъ тамъ къмъ островитѣ. Пълнитѣ каруци се превръщатъ на злато. . . Зимно време, когато по високитѣ родопски чукари забушуватъ студовити бури, безбройнитѣ стада се отправятъ за зимовка сжщо на югъ, по брѣговетѣ на Бѣлото море. Така е било до деня, когато черна ржка е затворила тоя свѣтликъ на югъ. Сега нѣма абаджийство, защото по-голѣмата частъ отъ овцетѣ, поради това, че не могатъ да слизатъ на югъ за зимовка, сж измрѣли. Дѣскорѣз-

ницитъ сж замълчали и заглъхнали, защото пжтътъ за отвозване на дъскитъ на югъ е прекжснатъ, а пазарищата на северъ сж далечъ и пжтищата лоши. Пълнѣ застой на всички мѣстни производства, пълно оголяване на населението, което мизерствува и се прегъва отъ тежеститъ на нищетата. Единствена надежда като малка свѣтла точка ще мѣждѣ въ душитъ на родопското население и сгрѣва сърдцата имъ: надеждата, че тоя свѣтълъ прозорецъ на югъ наново ще се открѣхне и чрезъ него наново ще потекатъ жизненитъ блага.

— Ще бжде ли нѣвга? запитва бай Герасимъ и не получавайки отговоръ, свежда низко глава.

Шосето е напуснато и обраснало съ висока трева. Около него стърчатъ разхвърлени останки отъ сгради, покрити съ мѣхъ и буренякъ.

Това сж нѣкогашнитъ ханища, които сж давали подслонъ на хиляди кербани. Нуждата отъ тѣхъ е минала. Отъ нѣкогашнитъ бѣловаросани стени сж останали голи, разкривени и почернѣли каманаци. Сега нѣма пжтникъ да мине, нѣма каруца да издрънчи по равния друмъ. Не се вижда веселъ ханджия, засукалъ ржави да посреща гости.

Стигаме вододѣла „Енидже“, по който минава границата съ Гърция. Отъ дветъ страни на шосето, единъ срещу други сж двата гранични поста: нашиятъ и гръцкиятъ. Последниятъ е новосъграденъ отъ камѣкъ и циментъ, съ бетонна бутка за часовоя. На високъ стожеръ, боядисанъ бѣло и синьо, се развѣва голѣмо синьо копринено знаме, съ бѣлъ кржстъ въ срѣдата. Бай Герасимъ отправя тежка ругатня по адресъ на гръцкия часовоя, който, тънѣкъ и прегърбенъ като комаръ стърчи предъ фасадата на поста. „Виждъ ги хубостниците, прецежда ядовито презъ жбѣи Бай Герасимъ, построили си нова и здрава сграда, настанили се удобно, като че ли ще вѣкуватъ по тия мѣста“

Стигаме северното подножие на върха „Ченгене-

Хисаръ“ — 2178 метра надъ морето. Далечъ на западъ захождащото слънце закръвява безчисленитъ родопски чукари. Установяваме се на широка поляна, обкржжена съ висока борова и букова гора. Ще пренощуваме тукъ, за да можемъ на следната утринна, съ изгрѣва на слънцето да сме на върха отъ гдето да зърнемъ, макаръ и за мигъ Бѣлото море, прозореца на югъ, „затворената за насъ пенджера“; както се изразява бай Герасимъ. . . Буенъ огънь прѣщи всрѣдъ поляната. Около него сме налѣгали всички, вдишваме приятния мирисъ на боръ и се унасяме въ приказки и сладка дрѣмка. Добитѣтъ е около насъ и хрупка весело сочната трѣва. . . .

„Ченгене-Хисаръ“ е висока, гола и чукареста поляна, обраснала съ боровинки и обкржжена въ подолнитъ си склонове съ вѣковна букова и борова гора. Студенъ ранникъ като бѣсенъ се втурва отъ време на време отъ вси страни и зачервява лицата ни. Развидѣлява се. Околнитъ по-низко стоещи върхове на Родопа постепенно изплуватъ въ моравосини замѣглени багри. Ние сме вперили погледъ далечъ на югъ и чакаме момента, когато първитъ утринни лжчи на зараждащиятъ се день ще ни откриятъ очартанията на Бѣло море.

И ето. . . едва видими въ далечината се откриватъ позлатенитъ върхове на островъ Тасосъ, начупената брѣгова черта и обширната млѣчнобѣла поврхност на морето, свѣтлика на югъ, желаниятъ отдушникъ на царщината. . . Всѣки съзерцава млѣчаливо и сълзи замрѣжватъ погледа му. Ще бжде ли нѣвга откренатъ прозореца на югъ? Ще дишаме ли нѣкога прѣсния, солень полѣхъ на Бѣлото море? Ще се съживятъ ли нѣвга покрусени надежди? . . . Всѣки се пита. Тѣнка, кждрава мъгла затуля далечното прозорче, като далеченъ несбжднатъ миражъ. Сърдитиятъ вой на вѣтъра е едникийтъ отвѣтъ на тѣзи парливи въпроси. Отиѣтаме погледъ отъ далечината и бавно слизаеме по нанодолището за къмъ дома. . .

КРУМЪ КЪНЧЕВЪ

ПО МОРЕ

(Продължение)

Погледътъ ми спира на азийския брѣгъ. Освѣтенъ отъ предобѣдното слънце, той се очертава добре.

— Снимка, снимка направете — не виждате ли? — Това сж развалинитъ, кжтоветъ на Троя! — ме стрѣска първиятъ помощникъ. Хей че не сте достѣливъ — ами Хелесъ понтосъ: Еленино море! Ужъ знаете гръцки, я? — Пакъ азъ да ви го кажа. Ами презъ тукъ, презъ това море сж пренесли откраднатата красавица, за да я отведатъ въ палатитъ на Троя. . .

— А бе щомъ е въпросътъ до жени, знаешъ и помнишъ ти — се намѣсва вториятъ помощникъ, който е сега на вахта.

Първиятъ помощникъ, човѣкъ на голѣмъ жизненъ опитъ, съ който изкупва по-слабитъ си книжни познания, суетенъ, славолубивъ, женкаръ и доста добъръ пѣвецъ, пѣе весела престонародна гръцка пѣсенъ. Подмигва, сучи дѣсния си мустакъ — и цѣлъ сияе. Мисълта за Елена или за женитъ, изобщо, го вдъхнови — що ли?..

А азъ обглеждамъ мѣстата, кждето високи стени сж окржжавали древния градъ Троя, възпѣнъ отъ

безсмъртния Омиръ. Виждамъ брѣга до който сж пристигнали корабитъ на ахейцитъ и по-далечъ — кждето богоподобниятъ Ахилесъ, олицетворение на гръцкия съвършенъ воинъ, е вършилъ своитъ подвизи. Ето земята, по която сж кѣнѣли стжпкитъ на прехубавата Елена, привидната виновница за десетгодишната война. А царствениятъ Хекторъ, безжалостно влаченъ отъ Ахила и поруганъ предъ стѣнитъ на Троя, а воплитъ на баща му — бѣлокосия Приамъ, измолващъ пощада и тѣлото на скжпата рожба — и най-после завършека на войната, въ която има решителенъ дѣлъ мждоумния Одисей?.. Всичко това възкрѣсва. Редуватъ се видения — победителни, по-силни, по-живи отъ действителнитъ образи изтъкани отъ плѣтъ и кръвъ!

* * *

Да кажа, че нѣма нищо особно забележително, ще излъжа. За влюбения въ морето, стжпилъ на корабъ, дори морската и небесна синевы сж огледала, съ безбройно много отражения. Какво, че растителността на малоазийскитъ брѣгове е нищожна, какво че на островъ Тенедосъ, съ едноименното се-

ЯНТРА ПРИ ТЪРНОВО

Снимка Бончо Карастояновъ

лице, виждамъ нѣколко вѣтърни мелници и стара крепостъ, подобна на Румели-Хисаръ? — И това не е отекчително . . .

Постепенно прекосяваме Бѣло Море. Съ приближаването на Срѣдиземно море, баграта на водата се промѣня. Тя става мастилено синя. А небесниятъ куполъ става все по-голямъ и заприличва на необятенъ сводъ, докато най-подиръ — при далечината на кръгозора — той става съвсемъ равенъ.

Плутуваме по открито море, но не всрѣдъ пустота и самота.

Разминаваме се съ много кораби. Нашиятъ корабъ, като равноправенъ членъ на това корабно семейство, внушава и намъ — обикновенитъ пжтници, че сме въ списъка на моряшкото семейство, което има своитъ красиви нрави и обичаи.

Какво щастие! Каква приятна изненада!

На нѣколко мили се вижда българския корабъ „Бургазъ“, връщащъ се отъ своя Александрийски рейсъ. Той бързо пори, шари или „жари“ водитѣ — както се изразяватъ моряцитѣ — и много скоро е на траверсъ съ насъ.

Размѣнятъ се братски поздрави съ сигнално изсвирване и нѣколкократно спущане кърмовото знаме.

Тържественъ мигъ, въ който младото българско морячество чувствува своята мощъ и въ далечниятъ воденъ пжтъ...

*

„Корабътъ е дълъгъ 192 метра. Движи се съ петъ дизелови мотори. Развива 23 мили въ часъ. Притежава мощна радиостанция, която може да влѣзе въ връзка съ цѣлия свѣтъ...“

— Слушате ли, докторе? — и продължавамъ да чета сведенията, отнасящи се до единъ океански великанъ.

Докторъ А. скача като оживенъ.

— А нали щѣхме да отидемъ при радиотелеграфиста?

Той повиква своя синъ, неизлизалъ цѣли три денонощия отъ кабината си, изплашенъ отъ пристѣпа на морската болестъ.

Малка, обикновена пжтническа кабина, приспособена за нуждитъ на корабната радиотелеграфия. Радиотелеграфистътъ младъ, любознателенъ и вежливъ човѣкъ, е на услугитѣ ни.

Мощността при радиопредаването достига 300 мили. Задача: предава се S.O.S., приема се S.O.S. Получаватъ се сведения досежно кораби отъ разнитѣ пристанища. Даватъ се сведения на крайбрѣжитѣ служби въ връзка съ кораба. Обслужватъ се пжтницитѣ.

— И честичко тукъ се редактира корабния Радио-вестникъ — завършва радиотелеграфистътъ, устремилъ погледъ къмъ хронометъра. Той поисква извинение, поставя слушалкитѣ и работи.

Знацитѣ на Морзовата азбука се изнизватъ въ звучни френски слова, предаващи съобщения изъ френската преса. . .

— Заповѣдайте, господа — и радиотелеграфистътъ ни подава черновката отъ единствения екземпляръ отъ „Вестника“, като запазва оригинала за Команданта. . .

Говоримъ продължително. Нали предъ насъ е единъ отъ обслугата — живиятъ корабенъ механизъмъ, който удохотворява „душата“ на кораба, бдещъ усърдно надъ тая душа като надъ своята?..

А изобщо, приятно е да се говори съ моряците — въпреки всичко. Сурови, груби, недодѣлани, цинични, изцапани, уморени — каквито и да сж — всѣкога въ тѣхъ взема превесъ една човѣчностъ, една мъдростъ, притежавани отъ хора, калени въ житейскитѣ борби. А моряцитѣ сж калени въ борбата съ стихията на стихийтѣ — водната!

Моряктѣ е човѣкъ на опита. Видѣлъ повече хора и земи, той може да бжде съветникъ, той може да бжде богатъ източникъ на сведения.

Пътниците предварително се справятъ съ това, което предстои да се види и за начинитѣ, по които трѣбва да се постъпи въ мѣстата, непознати тѣмъ. Независимо отъ това, тѣ сж обладани отъ една спортна страсть — и любопитството имъ става безпредѣлно... поне така е съ менъ и доктора.

Ние искаме да узнаемъ отъ любезния радиотелеграфистъ много нѣща, имащи чисто техническо естество — и не само въ радиотелеграфията, ами изъ професията на мореплавателитѣ изобщо.

Често младиятъ радиотелеграфистъ се извинява:

— За това ще ви осведоми господинъ командантъ!

— Да не забравимъ, докторе, ще запитаме, нали?

По такъвъ начинъ, корабътъ за насъ добива значение на академия, на училище, а ние — пътниците, любознателни ученици, които прибавятъ къмъ своитѣ знания и нови познания, чужди на нашето сухоzemно подвизаване.

Благодаримъ на радиотелеграфиста. Напушаме неговата „апаратна зала“ и се отправяме къмъ страничната частъ на капитанския мостикъ — на сѣнка, на хладъ, на въздухъ.

Докторътъ чете „Радио-вестникътъ“, въ който се съобщава за грандиозното погребение на фонъ Хинденбургъ въ Таненбергъ и за изричното му желание да се пише на гроба му само: „Полъ Хинденбургъ, 18... 1934.“; за даване съгласие отъ австрийското правителство за назначаване на фонъ Папенъ за пълномощенъ министъръ въ Виена; за смъртта на генералъ Лиоте и неговото желание да бжде погребанъ както той, така и жена му — въ Мароко; че възстанието въ Ханти е напълно потушено, като е дадена автономия — и заминалитѣ за тамъ американски войски сж се завърнали; че военната служба въ Франция става едногодишна... и т. н.

На капитанския мостикъ. На сѣнка, на хладъ на въздухъ.

По липса на друго удобно мѣсто.

А така ли е въ океанския колосъ? 32,000 тона, Шестъ джазови оркестра. Три басейна за плуване. Кино. Танцова забава. Библиотека и читалня. Всички удобства за пътниците и екипажа... Командантътѣ е почти недостъпенъ. Съ осанката на властелинъ, той стои въ своя обширенъ кабинетъ и дава кжси нареждания и студени заповѣди — ту на палубната, ту на машинната обслуга — по телефона, разбира се...

У насъ е иначе... Малка страна. Малкъ корабъ. Малка радиотелеграфна станция. Младъ, сърдцатъ, достъпенъ командантъ. Въпреки всичко, животътъ си тече, нелишенъ отъ завоевания, отъ подвизи, отъ красота. Пъстриятъ, сложниятъ, пълниятъ съ противоречия животъ.

И ние — неговитѣ деца: бодри, готови за тежка борба. И ние — българскитѣ синове: бедни, стра-

ЯНТРА ПРИ ГАБРОВО

Снимка Бончо Карастояновъ

дащи, но вѣрващи, устремени къмъ нови, по-свѣтли дни. Съ малко сръдства, съ малки кораби, но съ голѣмо огнено вдъхновение, почерпено отъ соковете на родната земя!...

Нощ. Само звездитѣ, подобно на нечетни кандилца, оживѣватъ морската бездна. Отъ височината на капитанския мостикъ, гледайки въ мрачния просторъ, оставамъ съ впечатлението, че съмъ на въздушень корабъ — и летя, летя безспиръ.

Капитанътъ е надвесенъ надъ мореплавателната карта. Той чертае пѣтя, отбѣрващъ градуситѣ на отклонението, които ще продиктува на кормчията. Последниятъ: здраво уловилъ въ ржцетѣ си кормилото, направлява кораба по дадения курсъ S 22° W; S 8° O и т. н.

Узнавамъ, че утре къмъ обѣдъ ще сме между Родосъ и Критъ, за да навлѣземъ изключително всрѣдъ море — Сръдиземното море. Значи, море и небе — нищо друго. Славно украшение за живота ми. А всичко друго, всичко присъще на земята, ще бжде умиращъ, увѣхващъ споменъ — но докога?

Прокълни ме, Господи, да бжда навѣки всрѣдъ тия сини води, подъ това синьо небе — да се опивамъ отъ вѣчна синева — и да пжтувамъ, да пжтувамъ — все по-близо до Тебъ, все съ мисль за Твоего виличие!...

Денътъ пристѣпва мудно, облѣнъ съ пожаритѣ на тропическото слънце. 34° на сѣнка. И то — всрѣдъ море, стотици мили далечъ отъ сушата.

Преставатъ да се виждатъ синитѣ очертания на Калимнос, Леро, Косъ и други острови — все италиански владения отъ групата Додеканези. Пжтницитѣ не гледатъ нищо. Тѣ търсятъ спасение отъ горещината, както пжтуващитѣ въ пустинята — жадуватъ сѣнката на нѣкой оазисъ. Днесъ и капитанскиятъ мостикъ не помага.

Като че ли навлизаме въ нѣкоя пещъ. Безпредѣлностъ, топлина и синева — ето отличителното на великата „синя пустиня“. Безвѣтрне, горещина, тихо море — една отекчителна права черта — безъ чупки, безъ багри. Едно мжчително затишие, което убива. Не е ли това изпитанието, което трѣбва да понесе всѣки новопосветень? — Да търпя, да търпя...

О, нека да се появи буря. Да се появи нѣкаква опасностъ. Да ме нападне морска болестъ. Да ме обхване нѣкакво страдание! — Все страни, безумни желаня на едно безгрижно дете, което не знае кога да плаче, и кога да се смѣе!...

На траверсъ съ островъ Родосъ — единъ райски кжтъ, една ангелска пѣсенъ, която звучи чрезъ устата на природата!... И прибавя къмъ цвѣтата на твоя венѣцъ своитѣ благоуханни рози — о, Италия!

Островъ Родосъ. Островъ на розитѣ...

Той се губи въ далечината, а ние плуваме всрѣдъ открито море, при вълнение надъ три бала.

Докторътъ, неговиятъ синъ, една миловидна госпожица и други отъ командния съставъ ме посрѣщатъ съ шеговитъ укоръ.

— Ако се появи буря или ако изобщо се влоши положението на кораба, вината ще търсимъ въ васъ. Вълни искате, буря искате — силни преживѣвания, приключения! Мислете му!

— Господа, щомъ моитѣ желаня се сбждватъ, увѣрявамъ ви тѣ сж само добри. Бждете спокойни!

Всички се смѣемъ и продължаваме въ сжщия духъ, докато камбаната известява, че е време за обѣдъ.

Сталетъ или салетъ — така наричатъ каютъ-компанията или трапезарията на висшия екипажъ, къмъ който се числя и азъ: разбира се, когато е въпросъ за храна!

Малка стая, съ маса и мѣста за десетина души — въ всѣки случай по-голѣма отъ описаната въ „Исландски рибаръ“ — и много по-удобна. Това не прѣчи тукъ да се водятъ и чисто рибарски разговори. Моряцитѣ, обхванати отъ общъ „моряшки“ духъ, нагазватъ въ своята стихия. И всички ставатъ еднакви — съ схващанията си, съ интереситѣ си, съ своята култура.

Възхищение отъ яденето. Недоволство отъ яденето. Обвинения и хвалби по адресъ на корабния домакинъ. Той мълчи, откъслечно отговаря, защото знае, че ще мине всичко. То е въпросъ за настроение, присъщо на хората, когато се хранятъ.

Борсови разговори — спокойни, безъ уплахата, която напада героитѣ на черната борса. Минали подвизи, станали вече исторически, въ които иматъ най-голѣмъ дѣлъ женитѣ. Закачки, смѣшки, цинични разказчета, мждрости: това сж темитѣ за разговоръ, но не и морето.

Сталетътъ е мѣсто за храна, за отдихъ, за откъсване отъ представитѣ на денонощния моряшки трудъ...

Пжтува жената на единъ отъ огняритѣ. Жена отъ народа. Здрава, естествена, безъ предвзетостъ. Наскоро омжжена. Навлиза въ житейското море смѣло, безъ двоумение.

Тя се облича въ мжжки работни дрехи и придружава мжжа си на вахта. Възторжена, въ най-добро настроение. Изъ нея лѣха любовъ и щастие при мисълта, че участвува редомъ съ мжжа си въ труда, срещу който се получава хлѣбъ. Тя пѣе въ присѣдствието на вжглищаритѣ — какво че долу, при пещитѣ, има убийствена горещина? — Пѣснитѣ ѝ долитатъ горе, на палубата. Прости пѣсни, които сега отекватъ като победенъ химнъ на честния трудъ, който гради човѣшкото благоденствие, благодарение на когото нашиятъ скромень корабъ прорѣзва водитѣ на Сръдиземно море, напомнешъ на свѣта за едно желѣзно племе, чиито деца сж силни — както на сушата, така и на водата...

Вълнение и горещина. Убийствена, непоносима горещина. Животътъ на воловетѣ е въ опасностъ. И за тѣхното спасяване — командантътъ дава обратень курсъ. Воловетѣ се разведраватъ, но вълнитѣ се прорѣзватъ отъ корабния носъ. Настава „знаменито“ клатушкане.

Морската болестъ посещава мнозина, за да ги „крѣсти“.

Една дама отъ островъ Куба, сияеща отъ чара на далечния Югъ, става неузнаваема. Покрита отъ смъртна бледностъ, тя стене. Чернитѣ ѝ очи се очертаватъ като две голѣми мастиленни петна, поставени върху мраморно изваяние. Но — красотата побеждава страданието, както би победила и самата смъртъ. Странно! Този страдаща красавица, велика въ своята немощъ не сбуди у менъ състрадание, а възхищение...

Господи, смекчи и стопли моето вледенено сръдце, което въ своя устремъ къмъ чистата красота, се чуждѣе отъ чистата човѣчностъ!

Въ моята кабина се шири стоустъ демонъ. Той пръхти и изпълва всъки кът съ топлина. Топлина — тежка, задушлива, отвратителна. Кръглото прозорче надъ леглото ми очертава мрачно море, което величествено бушува.

Ставамъ жертва на кошмарни сънища. Идатъ черни люде, пияни отъ лжчиѣ на тропическото слънце, победили мжката и ужаса на пустинята. Тѣ ме приематъ между себе си. Сочатъ ми палми, зеленина и студени извори. Но слънцето, подобно огнена лава, се разлива — и препръчва нашия път. После наставя мракъ. . . Мракътъ на моята кабина. Кабина № 3, съ единственъ пътникъ — безпомощенъ да различи съновидение отъ будно състояние.

Море. Безбръжно. Синьо. Велико. Вѣчно. . . . И слънчевъ пекъ и горещина. Сякашъ милиони огнени стрели връхлитатъ, за да нанесатъ смъртна рана на огромното вселенско сърдце. А Хайва е още твърде далечъ. Трѣбва да се търпи, да се страда — и да се чака. . .

Огняритъ и вжглицаритъ си разпредѣлятъ вахтитъ на 15 минути смѣни, вмѣсто на четири часови.

— Едва като се изкачихъ горе, разбрахъ, че наистина дишамъ — казва единъ.

— Оплакватъ се отъ топлина палубнитъ — нека заповѣдатъ долу: всичко бръмчи — ще стопи и желѣзото и човѣкътъ — допълва другъ.

— Хей, обърни вѣтролеза както трѣбва — дайте на долнитъ нѣколко хапа чистъ въздухъ! — се провиква трети.

Тропическата горещина се отразява смъртоносно на воловетъ, особено на тия, които сж въ хамбаритъ. Тѣхното плачевно състояние вдъхва основателенъ страхъ.

Ето първата жертва! Винчътъ заработва. Повдигателната стрела извлича мъртвия волъ, завързанъ за рогата. За да бжде хвърленъ веднага въ водата.

— Нали и морскиятъ богъ иска да яде? — се обажда нѣкой шеговито.

Деньтъ превалия, трепкащъ съ секундната часовникова стрелка, а горещината продължава да бжде все безжалостна.

Втора, трета, десета жертва.

Като удавници, подпухнали и плувнали по водната повърхност, мъртвитъ волове пропъстрятъ синята снага на Срѣдиземно море.

Никога не съмъ мислилъ, че така лесно и така скоро ще могатъ да се простятъ съ съществуването си толкова снажни животни.

Никога не съмъ мислилъ, че така лесно и скоро единъ значителенъ брой умиращи животни могатъ да станатъ предметъ за развлѣчение.

Воловетъ умиратъ като мухи. Тѣ биватъ най-небрежно хвърлени задъ борда. А пътничитъ облекчаватъ своята скука съ любопитната гледка. . .

Пъкъ най-подиръ, нали животътъ е неспирно рушене и градене, на което сме подвергнати и ние — хората? — Ето една мисль, която утешава! . .

А Хайва остава все далечъ, сгушена въ подножието на свещената планина Кармелъ.

(Следва)

АЛИСА МЮЛЛЕРЪ-НАЙДОРФЪ

НАМѢРЕНА ЛОДКА ОТЪ СРѢДНИТЪ ВѢКОВЕ

Близко до Данцигъ това лѣто сж били намѣрени заровени въ едно отводнено блато 3 лодки, които веднага заинтересували специалиститъ. Лодкитъ сж

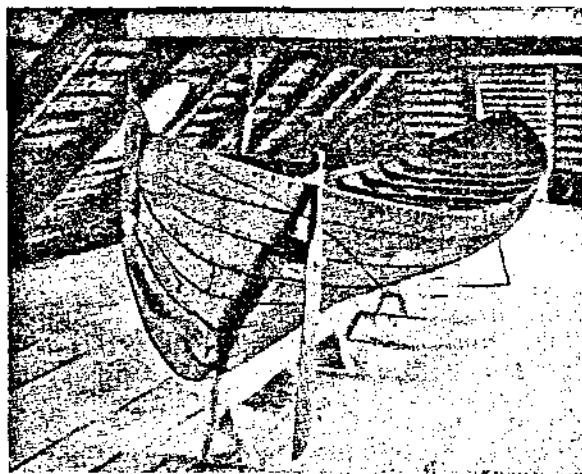

Както е била намѣрена

намѣрени на дълбочина отъ 1 и половина метра, заровени въ блатото и сж били доста добре запа-

зени, така че сж могли да бждатъ напълно реконструирани. Оказало се, че тѣзи лодки сж почивали тамъ отъ много вѣкове и датиратъ отъ 1000 година следъ Христа.

Интересното въ тѣхъ е, че конструкцията имъ показва извънредно голѣмо техническо съвършен-

Следъ реконструкцията ѝ

ство, голѣма практика въ мероплаването и голѣма сръчностъ въ пострйката имъ, макаръ че нѣколко части въ тѣхъ сж още примитивни и че тѣ нѣматъ модерни приспособления. Напр. гвоздеитъ, които съединяватъ отдѣлнитъ парчета, сж дървени.

Отъ самата постройка на тѣзи лодки могатъ да се направятъ важни заключения, преди всичко това, че строителитѣ имъ сж принадлежали на едно северно германско племе, макаръ че къмъ това време тѣзи области сж били превзети отъ славянитѣ.

Отъ тритѣ лодки, дветѣ сж били леки и тънки, за бързи походи и наредени съ 18—20 гребци, докато третата е по-къса и по-широка, само за 4 до 6 гребци и е служила за товаръ. Тѣзи лодки сж били само за гребло, а не и съ платна и сж се управявали съ помощта на едно кърмило, което е било поставено отъ страни на лодката, както е било обичай при Викингитѣ, онѣзи безстрашни мореплаватели, които съ малкитѣ си черупки—лодки достигнали чакъ до Америка.

Лодкитѣ сж строени отъ джово дърво, а гвоздеитѣ сж отъ боръ, съ малка главичка. Между дъскитѣ е била поставена една трѣва, която отъ водата никога не изгнива. Седалищата на гребцитѣ сж толкова добре разпредѣлени, че отъ това се вижда, че лодкитѣ сж били много бързи. Отъ всичко се заключава, че мореплаването въ тѣзи мѣста още въ онѣзи времена е било развито въ висока степенъ.

Лодкитѣ сж строени отъ джово дърво, а гвоздеитѣ сж отъ боръ, съ малка главичка. Между дъскитѣ е била поставена една трѣва, която отъ водата никога не изгнива. Седалищата на гребцитѣ сж толкова добре разпредѣлени, че отъ това се вижда, че лодкитѣ сж били много бързи. Отъ всичко се заключава, че мореплаването въ тѣзи мѣста още въ онѣзи времена е било развито въ висока степенъ.

П. А. ШИШКОВЪ

СПОМЕНИТЕ НА СТАРИЯ АДМИРАЛЪ¹⁾

3. — Чудакътъ.

Цвѣтко Тошковъ дигна двата си прѣста къмъ кафеждията и рече:

— Две кафета!

Давидовъ позажумѣ, поразрови нѣщо въ паметъта си, почеса тила си и пакъ се засмѣ. Запаали цигара, облегна се назадъ и започна:

— Всѣккви екземпляри ги имахме... Помня, то бѣше, когато бѣхъ младъ мичманъ на кръстосвача *Одесса*. Преди петдесетъ и петъ години. Имаме интересенъ адмиралъ. Конгъръ-адмиралъ. Истински чудакъ. Така го и наричахме — Чудакътъ! За важнитѣ работи нехаеше, за глупоститѣ мрѣше... Като че ли нѣкаква мозъчна парализия бѣ минала презъ главата му, бѣ го осакатила, та отъ морякъ бѣ го превърнала на духовникъ. Цѣлъ попъ! Така, както го заварихъ — по прилѣгаше той да бжде попъ, а не морякъ. Не псуваше, не наказваше... Дисциплината съвсемъ бѣ я изоставилъ въ ржцетѣ на старшитѣ офицери и на корабницитѣ... За всѣки нему долаганъ простѣпкъ на матрозитѣ, той махваше ржка, като древенъ пророкъ и благо издумваше:

— Ни-че-во!

Имаше внушителна фигура. Благообразенъ, съ дълга, бѣла, адмиралска брада, раздѣлена на две отъ дветѣ страни на реверитѣ на мундира му, украсенъ съ ордена „Св. Анна.“ Имаше нѣщо владишко въ неговата външна импозантностъ. Като че ли той бѣ роденъ да носи владишка корона и жезълъ, а не моряшкия бинокълъ на гърдитѣ си... Седмдесетъ годишенъ... Така го и помня. Защото следъ единственото пътуване, което направихъ подъ неговата команда до Владивостока — той бѣ отзованъ и зачисленъ въ запаса... Добъръ, веселякъ, изпъченъ и засмѣнъ — той бѣ замѣнилъ морската наука и уставитѣ — съ библията. Изоставилъ уставитѣ въ ржцетѣ на старшитѣ-офицери и корабницитѣ — той деятелно се бѣ предалъ на библията... Вѣроятно, това бѣше нѣкакъвъ атавизъмъ у него. Атавизъмъ, защото въ рода му е имало попове... Всѣка сутринъ той прочиташе по глава, по две, по три отъ библията. На обѣдъ обезателно правѣше молитва, а и вечеръ не лѣгаше безъ псаломъ изъ библията... Грѣхове ли изкупваше? Просто — удивителенъ екземпляръ. Форменъ чудакъ!

Когато ни събираше на чай около себе си — имаше си като правило да отвори библията и да ни прочете нѣщо изъ нея. Той четѣше, а ние слушахме. Разтварѣхме очи по неволя. Интъкъ — на не-

внимателнитѣ той даваше лоша атестация. А, когато ни събираше на тактически задачи — всѣкога задачитѣ ни свършваха съ нѣкой псаломъ.

Еднѣжъ на едно такова събрание на тактически задачи, завършвайки ги съ главата по спиранието на слънцето отъ Исусъ Навинъ, гардемаринътъ Соболевъ неволно избухна, тропна, дигна ржка на протестъ и отсѣче:

— Глупости! Това е противонаучно!

— Кой смѣ така? — дигна глава адмиралътъ и стрелна съ очи Соболевъ. — Два часа на салинга — за възражение на началника!

Интъкъ — добъръ въ всичко, но духовнитѣ работи не даваше да се газятъ...

Щомъ дойдѣше работата до евангелието, до молитвитѣ, до недѣлнитѣ и празничнитѣ задължения, адмиралътъ ставаше възкѣтеленъ, придирчивъ, неумолимъ. Точно — като истински испански инквизиторъ.

Нисшиятъ персоналъ боготворѣше адмирала, защото той имъ гарантиваше всичкитѣ празнични почивки:

— Господъ е далъ празника за почивка, значи, — почивката трѣбва да бжде! — рѣзко се налагаше той на командири и на старши-офицери, когато му обясняваха нѣщо за належаще почистване на корабитѣ въ празникъ.

Еднѣжъ на единъ командиръ, който настоятелно го убеждавалъ да се разреши въ кораба работата и въ празникъ, той му отговорилъ:

— Свещенната книга е свещенна и затова тя не подлежи на оспорване! Както уставитѣ не могатъ да се оспорватъ, а само — да се изпълняватъ, така и свещеното писание е писано, за да се изучава, вѣрва и изпълнява... А въ тази свещена книга е казано, че седмия денъ е на Господа...

— А тамъ, гдето уставътъ е въ противоречие съ евангелието? — настоятелно командирътъ дигналъ очи.

— Ще се прилага Божиятъ уставъ! Той е отъ по-висшъ поредѣкъ! — и адмиралътъ отпусналъ командира, твърдо стоейки на своето.

На всѣка литургия въ корабния параклисъ неговата импозантна фигура стоеше на първия редъ. За това никой отъ свободнитѣ офицери не смѣеше да отсъствува отъ литургията.

Старшитѣ-офицери се грижеха за чистотата въ корабитѣ му день преди празника. Недѣленъ день той искаше моряцитѣ му да бждатъ въ празнично облѣкло: обрѣснати, весели, засмѣни, а на обѣдъ — и празнично нахранени... А за бой въ ко-

¹⁾ Срв. „Морски сговоръ“, г. XI. бр. 10.

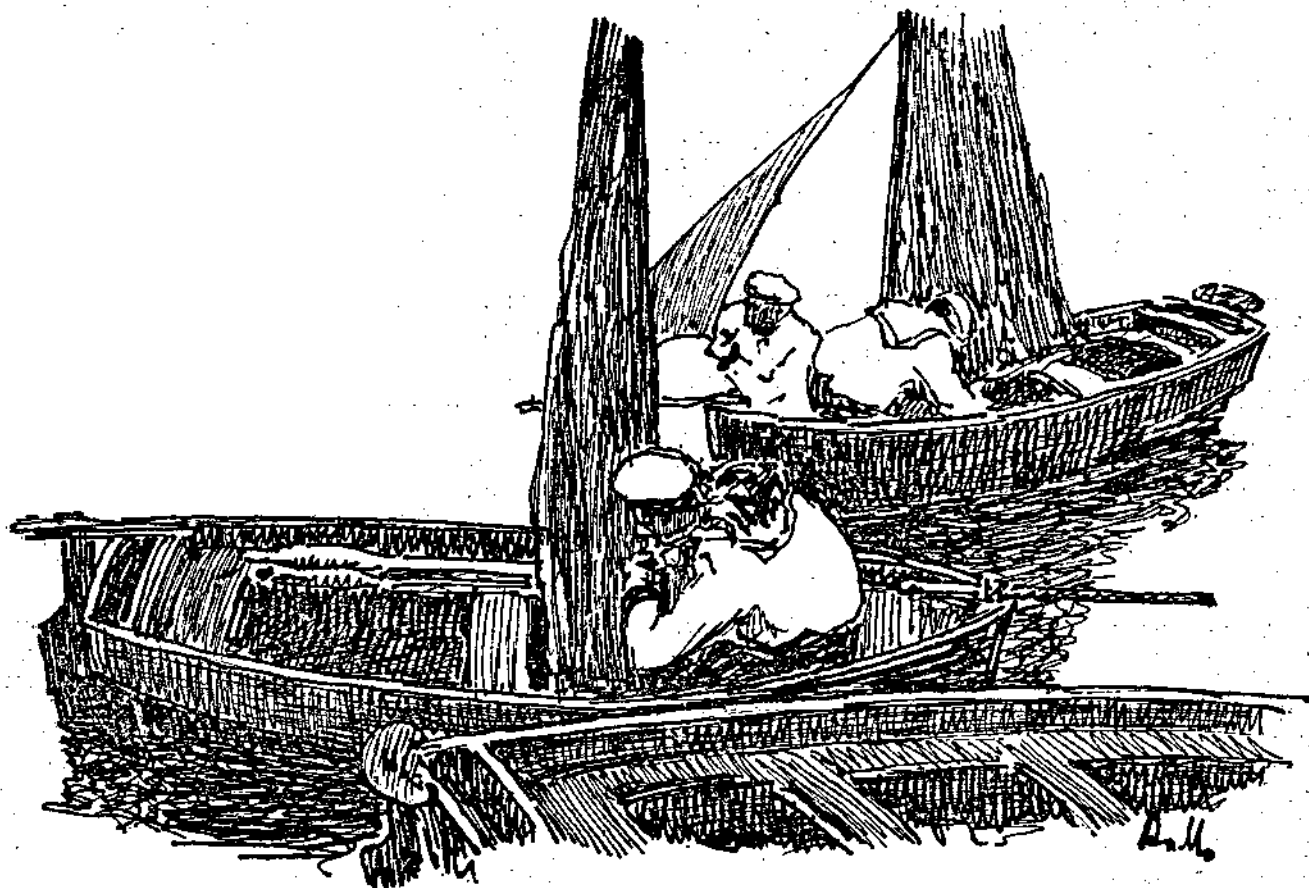
рабитъ му, както по другитъ кораби — и дума не можеше да става... Просто — непонятен тип! Пазѣше нисшитъ чинове, като да бѣ ги родилъ самъ той! Въ неговитъ кораби офицерътъ съ прѣстъ не можеше да бутне матроза! Моля ви се — офицерътъ да не може да бутне матроза! А каналиитъ — нисши чинове — като че ли ясно разбираха неговото покровителство и — каточели съ двойно старание търкаха дѣскитъ и лѣскаха медъта... Каналии! Тичаха, да не изгубятъ благоволенieto му... Каналии като него — каналията!

Старшитъ-офицери се грижеха за чистотата на корабитъ, шурманскитъ офицери — за правилнитъ, курсове на пжтуванията, ревизоритъ — за прехраната, а той — както казваше самъ — се билъ гри-

— Тукъ, на кораба си, не искамъ безбожници! — леко тропна той съ кракъ въ първия моментъ. — Значи — Александъръ Петровичъ — обърна се той къмъ старшия-офицеръ по-благо — вий отричате чудесата?

— Тѣ сж една басня, нагодена за мужицитъ! — отсѣче старшия офицеръ.

— Вие търпѣли ли сте корабокрушение? . . . Не? . . . Така! . . . Стойте петъ денонощия върху една дѣска всрѣдъ небе и вода, а следъ като излѣзете на сухо — пакъ отричайте чудесата! Претърпете корабокрушение, идете следъ това въ Иерусалимъ, постойте, повижете, проучете, а следъ това — азъ пакъ съмъ готовъ да приказваме за чудесата! — високомѣрно погледна той на Александра Петровича.

Ял. Мутафовъ

МОРЯЦИ

желъ за душитъ на всичкитъ си подчинени, на които билъ не само морски началникъ, но още — и духовенъ баща всрѣдъ морскитъ стихии:

— Има ли духовенъ редъ — има и материаленъ редъ! Духовниятъ редъ — това е Господъ, материалниятъ редъ — това е човѣкътъ! — откъсваше той съ слова отъ библията. Все изъ библията...

Просто — човѣкъ за Синода, а не за морето! И, въпрѣки всичко, работитъ му отиваха отлично. Моля ви се, бѣше вече седемдесетъ години, а още го държеха на служба! Съ една дума — чудакъ и каналия! Каналия, който пазѣше матрозитъ отъ мордобие, а насть, офицеритъ, ни държеше въ юмрука си.

Еднѣжъ нашиятъ старши-офицеръ въ едно събрание поиска да поведе съ него диспутъ съ научни данни върху факта на възкресението, нахвърляйки му физични и химични предпоставки, които изъ коренъ подриваха възкресението на тѣлата.

Разказваха въ кораба, че тази мания на адмирала къмъ библията му била останала, следъ като се билъ спасилъ отъ едно корабокрушение въ Нѣмско море. Следъ дадената му тогава дълга отпускатой билъ прекаралъ дълго време въ Иерусалимъ, отгдето се билъ завърналъ съвсемъ другъ човѣкъ.

Та... щомъ ме произведоха въ първия офицерски чинъ, попаднахъ въ кораба на този чудакъ... Не следъ дълго време получихме заповѣдъ за походъ.

Ескадрата му отъ три океански клипери, съ смѣсенъ двигателъ, пара и платна — се насочи отъ Рига за Суезъ, чийто каналъ току-що бѣ започналъ да се оформява, като градъ и като морско срѣдище.

Тръгвайки въ походъ за Тихия океанъ, на нашата тричленна ескадра се падаше случаятъ една отъ първитъ да мине презъ новопроектирания каналъ. . .

. . . Следъ месецъ, къмъ срѣдата на юний, една

надвечеръ, тритѣ единици благополучно хвърлиха котва въ Суеза.

Веднага адмиралътъ даде заповѣдъ да вземемъ максималното количество вжглища за вжглищнитѣ ями, а той нѣкакси още по-страстно се наведе надъ библията си, седналъ на кормовата платформа...

На сутринята, придруженъ отъ двамата си флагъ-офицери, той излѣзе на брѣга...

Вечерята въ *каютъ-компанията* флагъ-офицеритѣ ни разказаха за разходкитѣ си съ адмирала: ходили били при руския консулъ. Адмиралътъ заговорилъ за нѣкакви си библейски мѣста, упоменати въ Стария заветъ... Оттамъ ги били отправили къмъ единъ ходжа. Ходжата имъ билъ аташиралъ единъ мѣстенъ водачъ — драгоманъ — който докаралъ четири магарета, а следъ това драгоманътъ ги билъ повелъ на югъ, къмъ пѣсѣцитѣ на Червеното море... Драгоманътъ и адмиралътъ напредъ, флагъ-офицеритѣ отзадъ — четирмата се били запжтили къмъ онова мѣсто, гдето нѣкога морето се е било разтворило подъ жезъла на Мойсей, за да даде пѣтъ на евреитѣ...

— И, безъ да стигнатъ мѣстото, което се указало далече, тѣ били направили уморителна разходка подъ жаркото аравийско небе...

Изглежда, че умътъ на Чудака не бѣ въ главата му, когато бѣхме въ Русия, а сега — като че ли съвсемъ е изхвъркналъ! — рече единъ отъ флагъ-офицеритѣ.

— И дано нѣкакъ-си да взематъ да ни го отзоватъ — та съ другъ да потеглимъ на югъ! — до даде желание другъ.

И, докато товарѣхме вжглищата, адмиралътъ съ бележки, почерпени изъ библията, непрекъснато се носѣше съ едно магаре надлъжъ и на ширъ около ново-прокопаня каналъ, изследвайки известни данни и разстояния... Какво му бѣше хрумнало! Съ библията въ ржка, той обикалѣше и подчертаваше пасажки отъ Библията...

Вѣренъ на библийския си нагонъ, той отбеляза съ червенъ моливъ на морската карта онова мѣсто, гдето Мойсей е билъ преминалъ Червеното море и гдето е била загинала египетската конница. Отбеляза и върха Синай, гдето сж били дадени десеттѣ Божии заповѣди... споредъ думитѣ на двамата флагъ-офицери, било му хрумнало — съ заповѣдъ по корабитѣ — да ни бждатъ посочени интереснитѣ библейски мѣста въ момента, когато ще пресичаме траверситѣ имъ.

Така сжщо той бѣ събралъ сведения и за други исторически работи, които нѣмаше да можемъ да видимъ по пѣтя си, освенъ, ако се запжтѣхме по сухо, отгукъ — по пѣсѣцитѣ на изтокъ.

Флагъ-офицеритѣ ни разказаха, че имало водачи — драгомати, които биха могли да ни заведатъ до канарата, изъ която Мойсей билъ изкаралъ вода, за да напои цѣлия израилски народъ. Тѣ сжщо можели

да ни заведатъ и до мѣстността, гдето падала манната за евреитѣ. Можели били да ни заведатъ и още по-навжтре къмъ други исторически любопитности... Казаха ни, че адмиралътъ билъ въ преговори съ водачитѣ за едно пжтуване къмъ тѣзи мѣста...

И, най-после, една надвечеръ флагъ-офицеритѣ обявиха въ всичкитѣ кораби, че за утрешния день адмиралътъ кани желаещитѣ офицери да се запишатъ за екскурзията.

Ние най-неохотно се отнесохме къмъ поканата. Поканата канѣше, но не задължаваше. А това незадължение почти не намѣри охотници да се пекатъ подъ жарѣта на аравийското слънце.

На другия день следъ доклада на флагъ-офицеритѣ, че почти нѣмало охотници за екскурзията, адмиралътъ самъ дойде въ *каютъ-компанията* на адмиралския си корабъ, гдето се бѣхме събрали свободнитѣ офицери и ни рече:

— Господа, азъ всичко съмъ предвидѣлъ за леката и удобна екскурзия! Ще бжде една отлична разходка... А невѣрницитѣ и безбожницитѣ съ собственитѣ си очи ще видятъ онази скала, отъ която Мойсей изкаралъ вода...

И той се впусна въ дълга беседа за старозаветнитѣ библейски мѣста, които били сега само на педя разстояние, завършвайки:

— Така, господа, всичко е готово... Затова — колкото бждатъ офицеритѣ — толкова ще бждатъ и магаретата!

— Ха, ха ха! гръмна въ *каютъ-компанията* единъ звученъ, непринуденъ, отворенъ изъ цѣло гърло смѣхъ до сълзи изъ всички гърла, които заразиа и адмирала...

Последната фраза на адмирала като че ли стана формула, която наведнѣжъ ни опрѣсни, сдуши, ободри, съюзи и всички ние вкупомъ литнахме да се приготвяваме за екскурзията.

Следъ половинъ часъ осемдесетъ матрози въ бѣли холандки, подредени въ походна колона, четиридесетъ флотски офицери въ бѣли кители, яхнали върху магарета, а адмиралътъ, който обичаше импозантността — яхналъ на камила и застаналъ начело на отряда — се понесохме къмъ Мойсеевата канара...

Адмиралътъ, приличенъ на библейски патриархъ, сияеше отъ възторгъ. На петъ крачки предъ него яздѣше водачътъ, яхналъ на магаре, а отстрани — двамата му флагъ-офицери...

А ние весели, като деца, шеговито си подхвърлѣхме убедителната формула на адмирала:

— А, Александръ Петровичъ, колкото офицери — толкова и магарета?

— Точно така: колкото магарета — толкова и офицери!

— Ха, ха, ха... — весело се носѣхме напредъ съ нашия чудакъ...

СЪВРЕМЕННАТА ПРОТИВОТОРПЕДНА ЗАЩИТА

При съвременното корабостроение се обръща особено внимание да се осигури издръжливостта на военния корабъ и да се запазятъ изцѣло най-необходимитѣ му машини и прибори. Издръжливостта на военния корабъ зависи много отъ правилното разположение на противоторпедната му защита. Какво голѣмо значение има противоторпедната защита за военния корабъ се вижда отъ следния примѣръ, взетъ отъ голѣмото морско сражение при Скагеракъ: нѣкои отъ германскитѣ кораби, които сж били торпедирани, все пакъ, сж останали да плаватъ надъ водната повърхност, защото при взрива на торпедитѣ, противоторпеднитѣ стени сж оставали неразрушени. По-долу ще посочимъ нѣколко примѣри за противоторпедна защита, споредъ даннитѣ на чуждия военно-морски печатъ.

1. Линейниятъ корабъ „Texas“ (Америка). До модернизацията му противоторпедната му защита се е състояла отъ две странични въглищни ями на всѣка стена широки — първата 4'45 м., а втората — 1'86 м. и междинно пространство широко 1 м., което е служило като камара за разширение на газоветѣ отъ взрива на торпедото.

Следъ модернизацията на кораба сж поставени три надлъжни стени отъ броня, всѣка дебела по 19 мм. Задъ третата стена отъ броня, по-близко къмъ външната главна стена, следва второто дѣно, а следъ него — противоторпедното удебеляване. Най-голѣмата широчина на противоторпедното удебеляване е 1'86 м. То се явява като камара за разширение на газоветѣ. Междудѣното пространство е широко 1 м. и е запълнено съ течнo гориво. По-нататъкъ, между стената на второто дѣно и тая на последната противоторпедна броня, образуваното пространство (широчина 1'86 м.) сжщо е напълнено съ течнo гориво. Съ течнo гориво е запълнено и следващото пространство между дветѣ противоторпедни стени отъ броня, широко 3'02 м. Най-после, най-вътрешното пространство, между най-вътрешната и срѣдната противоторпедна стена, което е широко 1'43 м., е празно. Тритѣ отдѣления съ течнo гориво играятъ роля на пѣргава възглавница, която смекчава удара и го разпредѣля по цѣлото тѣло на кораба. Общата широчина на всичкитѣ защитни противоторпедни отдѣления отъ едната страна на кораба е 9'17 м., което съставлява за дветѣ страни на кораба 56'7% отъ цѣлата му широчина.

Височината на противоторпедното удебеляване отъ линията на корабния грѣбнакъ е 11'5 м. Чрезъ две хоризонтални платформи то е раздѣлено по височината на грѣба на три отдѣления. Долната платформа е на височината на долния край на главната

броня, а срѣдната — на горния ѝ край. Противоторпедното удебеляние, по цѣлата си дължина, чрезъ стени поставени на разстояние 6—7 м. се дѣли сжщо на отдѣления.

2. Линейниятъ корабъ „Royal Sovereign“ (Англия). Следъ модернизацията му, противоторпедната му защита, отъ срѣдата на кораба отива въ следния порядѣкъ: първото отдѣление широко 0'57 е празно; то служи за събиране на филтрираната вода, която би могла да проникне при нарушение на водонепропускъемостта на предстоящитѣ стени. Следващото отдѣление, широко 1'81 м., е напълнено съ течнo гориво. Отъ външната си страна, то е ограничено съ бронирана противоторпедна стена дебела 25—37 мм. Следващото отдѣление, широко 2'61 м., съдържа сжщо течнo гориво. Следъ него иде друго отдѣление, ограничено отъ външната си страна съ външната обвивка на кораба; широчината му е 1'16 м. Следъ това следва противоторпедното удебеляване, което е широко 1'85 м. Дветѣ последни отдѣления сж празни и се явяватъ като газови камари. Общата широчина на противоторпедната защита за едната страна на кораба е 8 м., което за дветѣ страни на кораба съставлява 52'1% отъ цѣлата му широчина.

3. Хвърчилоносачтъ „Furious“ (Англия). Противоторпедната му защита, започвайки отъ срѣдата на кораба, е устроена така: първото отдѣление, широко 0'79 м., е филтрационно — за задържане на водата при нарушение на водонепропускъемостта на предшествуващитѣ водонепропускъеми стени. Това отдѣление е ограничено отъ външната си страна съ бронева стена дебела 37 мм. Следващитѣ две отдѣления, широки 1'70 м. и 0'96 м., сж запълнени съ течнo гориво. По-нататъкъ, следъ външната обвивка на кораба следва газовата камара широка 2'40 м. Общата широчина на противоторпедната защита за едната страна на кораба е 5'85 м., което за дветѣ страни на кораба е равно на 43'6% отъ общата широчина.

4. Линейниятъ кръстосвачъ „Hood“ (Англия). Първо е филтрационното отдѣление, широко 0'97 м. Задъ него следватъ две отдѣления напълнени съ течнo гориво, широки 2'8 м. и 1'5 м. Първото отъ тия две отдѣления отъ дветѣ си страни е ограничено съ стени отъ броня. Последна се нарежда газовата камара, която е широка 1'80 м. Общата широчина на противоторпедната защита за едната страна на кораба е 7'07 м., което за дветѣ страни на кораба съставлява 44'1% отъ общата му широчина.

(Изъ „Морски сборникъ“ № 6, Ленинградъ, 1934 г. С. Н. И.)

Г. К.

ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕГЛЕДЪ

Месецъ февруарий въ политическо отношение ни туря предъ единъ сериозенъ фактъ, който ще даде достатъченъ материалъ за размисляне на убеденитѣ миролюбци. Италия безъ двоумѣние се решава на една военна акция срещу Абисиния, ако не получи по миренъ начинъ пълно удовлетворение на предъявенитѣ искания. Това ще бжде пробниятъ камѣкъ на мирната политика на свѣта за прилагане на старитѣ, но модернизиранни вече срѣдства на войната. Разбира се, че отъ тази война свѣтътъ не ще

почувствува сътресенията, които да му напомнятъ за миналитѣ ужаси. Това ще бжде единъ дребенъ епизодъ въ историята на човѣчеството, който ще подхранва известно време източника на сензационнитѣ новини и ще задоволи вѣчно жадуващото за силни усѣщания човѣчество, когато тѣ се поучаватъ за смѣтка на другитѣ. Въ тая локална война само абисинцитѣ ще могатъ напълно да се убедятъ върху собствения си грѣбъ въ несъгласието между проповѣдта за мира и действителността.

За всички малки народи, тоя примѣръ е твърде поучителенъ и иде о време да напомни неизмѣнитѣ и вѣчни принципи за живота, че за да живѣешъ, трѣбва да бѣдешъ силенъ.

Акцията на Италия не е изолирана и безъ връзка съ общата свѣтвна политика на факторитѣ въ нея.

Това е отгласъ на постигнатитѣ споразумения между заинтересованитѣ въ свѣтвната проблема велики сили. Господинъ Мусолини твърде сполучливо използва политическото положение и съ благословията на Англия предприема тая експедиция, за да се накажатъ застѣпилитѣ се за правата си абисинци. Трѣбва да смѣтаме, че свободата, която получава Италия, за да урежда колониалната си политика и то въ почти непосредствено съседство съ Суецкия каналъ, има нѣкои предпоставки, които разграничаватъ сферата на влияние между Великитѣ сили въ Срѣдиземноморския басейнъ и свързанитѣ съ него въпроси за Цариградскитѣ проливи и Черноморския пактъ.

Идеята за Черноморския пактъ, така шумно подеа въ началото нѣкакъ си мълчаливо затихва изъ дипломатическитѣ канцеларии на черноморскитѣ съкрайбръжници.

Видимото безразличие на Франция къмъ италианскитѣ настѣпления е резултатъ на постигнатитѣ споразумения въ Римъ, къмъ които Франция прибѣгва, за да разведри твърде сгъстената около себе си политическа атмосфера, следъ неуспѣха си въ Женева по марсилския атентатъ и пълното си проваляне въ Сааръ.

Набелязанитѣ въ началото на годината стремежи къмъ установяване на едно по-твърдо и по сигурно европейско равновесие за сега се развива въ бавенъ и сигуренъ темпъ, подъ вещата дирижировка на Англия.

Следъ абисинския въпросъ навѣрно, ще излѣзе на сцената по-конкретно сложениятъ въпросъ за обезпечение на английскитѣ интереси въ азиатскитѣ, близки около Суецъ мандатни области и по-твърдото ѣ стѣпване около изходитѣ на Дарданелитѣ.

Въ всѣки случай това сж подготовителнитѣ етапи къмъ разрешението на най-главния въпросъ — непожтнатостта на всички английски владѣния, които сж подъ сериозната заплаха, идеща откъмъ Япония въ далечния изтокъ и отъ Русия на близкия.

ВОДЕНЪ СПОРТЪ

Зимни плавни състезания уредени отъ Софийския клонъ на Българския народенъ морски сговоръ

Днесъ, 10 февруарий, въ покрития басейнъ при софийскитѣ минерални бани се състояха пробнитѣ състезания за зименъ шампионатъ въ плуване, организирани отъ Софийския Клонъ на Българския Народенъ Морски Сговоръ.

Състезанията се откриха отъ члена на Управ. тѣло отъ Софийския Клонъ г. Николаевъ. Съ нѣколко думи той благодари на енергичния управителъ на банитѣ г. Бесарабовъ за указаното съдействие по изнасянето на състезанията, благодари и на столичнитѣ журналисти, които присѣствуваха на състезанията, обърна се и къмъ състезателитѣ съ нѣколко напѣтствени думи. Следъ това започнаха самитѣ състезания. Комисията по изнасянето на сжщитѣ бѣ въ составъ: Главенъ Сждия: Ив. Селвелиевъ, редакторъ на в. „Спортъ“, Членове: Кирилъ Друмевъ, Дръ Георгиевъ и Ив. Тамаджиевъ. Стартеръ: г. Ст. Пандурски, времеизмѣрвачи: г-ца Йончева и г. Стойчевъ. Общъ ръководителъ на легионитѣ, тренъора г. Петъръ Константиновъ.

Състезанията се произведаха при пълненъ редъ и при много добра дисциплина. Сжщитѣ бѣха посетени масово отъ любителитѣ на плавния спортъ.

Това, което най-много трѣбва да ни радва е, че се получиха като резултатъ отъ състезанията 7 нови постижения на плавния ни спортъ.

Накрай се раздадоха, като награда на отличилитѣ се плувци, значки отъ Морския Сговоръ.

Резултати:

Мжже:

100 м. свободенъ стилъ.

1) Емануилъ Атанасовъ 1 м. 6'1 с. — новъ български рекордъ. 2) Дончо Илиевъ 1 м. 13 с. 3) Ценко Радионовъ 1 м. 17'4 с.

100 м. грѣдно:

1) Петъръ Иранекъ 1 м. 24'2 с. — новъ рекордъ. 2) Албертъ Елиазаръ 1 м. 32 с. 3) Нюма Вайсбергъ. 1 м. 39'4 с.

200 м. грѣдно:

1) Петъръ Иранекъ 3 м. 5'8 с. — новъ рекордъ. 2) Албертъ Елиазаръ 3 м. 30'4 с.

400 м. свободенъ стилъ:

1) Емануилъ Атанасовъ 6 м. 14 с. — новъ рекордъ. 2) Кирилъ Блажевъ 7 м. 3'4 с.

Скокове:

1) Петъръ Иранекъ, 2) Вас. Василевъ, 3) Иосифъ Симантевъ.

Юноши:

50 м. свободенъ стилъ:

1) Мих. Маргаритевъ 31 сек. — новъ рекордъ, 2) Цан. Вакъвчиевъ 32'1 с., 3) Мирчо Илиевъ 33'2 с., 4) Дим. Чакъровъ 39 с.

50 м. грѣдно:

1) Люб. Шумковъ 39'6 с. 2) Левчо Петровъ 42'8 с. 3) Ст. Даскаловъ 44'1 с.

100 м. грѣдно:

1) Любенъ Шумковъ 1 м. 31 с. — новъ рекордъ. 2) Левчо Петровъ 1 м. 33'6, 3) Ст. Даскаловъ 1 м. 35'1 с. Дами:

100 м. грѣдно:

1) Г-жа Невѣна Кадиева 2 м. 1 с. — новъ рекордъ. 2) Г-ца Вѣнче Добрева 2 м. 6 сек.

100 м. грѣдно:

1) Г-ца Виолета Ангелова 2 м. 10'1 с. 2) Г-ца Вѣнче Добрева 2 м. 31'2 сек.

50 м. грѣдно:

1) Г-ца Вѣнче Добрева 1 м. 2 с. 2) Г-ца Стамболова 1 м. 9 сек. Деца:

50 м. свободенъ стилъ:

1) Мих. Павловъ 44 с. 2) Бар. Ефтимовъ 47'1 с.

50 м. грѣдно:

1) Мих. Павловъ 54'8 с. 2) Емилъ Джелеповъ 60 с.

Гандевъ

МОРСКИ НОВИНИ

Изъ чундитѣ военни флоти

Англия — Въ края на м. мартъ м. г. въ дветѣ палати на парламента оживено билъ разискванъ въпросътъ за създаване на общо Министерство на отбраната, което трѣбвало да обхване морското, военното и Министерството на въздухоплаването. Проектътъ за създаване на едно общо Министерство на отбраната билъ посрещнатъ неодобрително. Организацията на въоръженитѣ сили останала предишната — координацията между морскитѣ, сухопътнитѣ и въздушнитѣ сили, както и по-рано останала да се осъществява отъ комитета на имперската отбрана подъ председателството на министъръ-председателя.

— На 1 ноември 1933 г. е било завършено и открито за използване новото голѣмо търговско пристанище Хайфа (Палестина). Наличието на едно ново пристанище въ крайбрежията, кждето по-рано нѣмаше никакви добре закрити котвени мѣста, е отъ твърде голѣмо военно значение за Англия. Това създава добри възможности за базиране на английския сръдиземноморски флотъ при операциитѣ му въ източната частъ на Сръдиземно море и къмъ входоветѣ на Егейското море и Суезкия каналъ. Новото пристанище ще бѣде главна снабдителна база за топливо не само на Сръдиземноморския английски флотъ, но и за цѣла Англия, тъй като тѣхното гориво ще се пренася оттукъ въ Англия. Въ настояще време се работи за съединяването на пристанището Хайфа чрезъ тржбопроводъ съ известнитѣ богати Мосулски нефтени извори.

Сев.-Амер. Съединени Щати — Петгодишната корабостроителна програма, известна подъ названието корабостроителната програма на Винстона (споредъ фамилията на сенатора Винстонъ, който разработи тази програма), е приета съ пълно болшинство отъ морската комисия въ сената и утвърдена отъ президента Рузвелтъ. Тази грандиозна програма, най-голѣмата отъ всичкитѣ корабостроителни програми следъ Свѣтовната война, включва въ себе си направата на 102 военни кораба съ общо водоизмѣстване 207,000 тона и 1,184 водохвърчила за морската авиация. Тя обхваща периода до 1939 година и за да бѣде напълно осъществена, ще сж необходими 570 милиона долара.

— На 2. I. 1934 г. е започнатъ строежътъ на предпоследния (седемнадесетия) кръстосвачъ отъ Вашингтонския типъ, който ще бѣде окончателно готовъ и ще влѣзе въ строя въ началото на 1937 г. На 16. XII. 1933 г. е пуснатъ на вода кръстосвачътъ „Астория“, сжщо Вашингтонски типъ. Въ течение на настоящата година ще влѣзатъ въ строя завършени окончателно 5 кръстосвача Вашингтонски типъ.

Новиятъ корабъ — хвърчилоносачъ „Ranger“ е влѣзълъ въ строя на 1. V. м. г.

Въ края на 1933 г. сж отдадени въ строежъ два подводника по 1,400 тона водоизмѣстване, а презъ миналата (1934 г.) влѣзе въ строя новиятъ напълно завършенъ подводникъ „Cuttlefish“.

Япония — На 28. XII. 1933 г. е спусната на вода миниатюрната подводна лодка отъ корабостроителницата Тсукисима, която нарича официално подводната лодка „Управляема водолазна камара“. Та-

зи миниатюрна подводна лодка има дължина 7—9 метра и диаметръ 2 метра. Лодката се движи посредствомъ винтъ, приводимъ въ движение чрезъ електромоторъ, работещъ посредствомъ акумулаторни батерии. Въ лодката има специаленъ приборъ за поддържане на постояненъ курсъ. Въ горната частъ на лодката има наблюдателна кула. Лодката може да се потапя до дълбочина 152 метра. Въ настояще време този миниатюренъ подводникъ се намира въ пристанището Ито, кждето се правятъ изпитания и проби за използването му за военни цели.

— На 30. III. 1934 г. въ пристанището Кобе е спуснатъ на вода новопостроениятъ подводникъ „J-6“, предназначенъ за операции въ океана. Подводникътъ е снабденъ съ водохвърчило съ сгъващи се крила.

— Въ края на 1933 г. е встѣпилъ въ строя новопостроениятъ миненъ заградителъ „Улеуата“, имащъ водоизмѣстване 1,135 тона и скоростъ 20 възела въ часъ. Той е въоръженъ съ две—120 мм. орджия, две—картечници и може да носи съ себе си 150 мини за заграждане. Намиратъ се още въ постройката единъ кръстосвачъ миненъ заградителъ отъ 5000 тона водоизмѣстване и 3 други минни заградителя отъ малкъ тонажъ (по 443 тона). Сега Япония има въ строя 2 голѣми минни заградители и 13 малки минни заградители. Малкитѣ заградители имагъ тонажъ около 450 тона, скоростъ 19 възела въ часъ, могатъ да носятъ отъ 40—50 мини за заграждане и сж въоръжени съ по две 80 мм. орджия и една картечница.

Швеция. — Морскиятъ бюджетъ на Швеция за финансовата 1934-1935 година възлиза на 34,973,026 крони. Въ сравнение съ миналогодишния военноморски бюджетъ той е увеличенъ съ 3.9 милиона крони. Отъ това увеличение 2 милиона крони сж предназначени за усиление на кредититѣ по бойната подготовка на шведския воененъ флотъ.

Норвегия. — На 22. XII. 1933 г. новата канонерска лодка „Fridtjof Nansen“ (встѣпила въ строя въ 1932 г., водоизмѣстване 1,300 тона, скоростъ 15 възела въ часъ, въоръжена съ две—120 мм. орджия, две—47 мм. противосамолетни картечници и 1 водохвърчило, при обслужа 66 души), която била на служба по охрана на риболовството, съ пълненъ ходъ наскочила на плитковина въ северната частъ на норвежскитѣ шкери и получила тежки повреди подъ водолинията си. Първоначално водонепроницаемитѣ прегради на машинното отдѣление издържали напора на нахлупата вода и канонерската лодка, въпрѣки наклоняването си на една страна, останала да плава подъ водната повърхностъ. Съ настѣпването на прилива, обаче, положението на канонерската лодка се влошило много и на 24. XII. 1933 г. тя потънала.

Финландия. — Въ началото на тази година въ финландския парламентъ е внесенъ законопроектъ за отпущане на необходимитѣ суми за построяването на два нови ескадрени торпедоносца и за увеличаване на състава на авиацията. Всѣки отъ проектиранитѣ за стрсежъ ескадрени торпедоносци ще струва по 39.5 милиона финландски марки.

(Изъ „Морской сборникъ“, Ленинградъ, 1934 г., № 4; С.Н.И.).

S. O. S. Малцина сж днѣз ония, които да не знаятъ значението на тия три букви. Това е съкратеният тревожен зовъ, отправящ се отъ всѣки единъ, намиращъ се въ опасностъ корабъ, търсейки незабавна помощъ.

Какъвъ е обаче произходътъ на тия три, създаващи безпокойствие и загриженостъ, букви?

Съкратеният зовъ на тревога е билъ презъ 1908 г. за пръвъ пѣтъ официално въведенъ за всички кораби.

Най-старото предложение за въвеждане на единъ сигналъ за помощъ е било направено презъ 1903 г. на конгреса на телеграфиститѣ въ Берлинъ отъ страна на италианскитѣ делегати, които предложили знака SSS DDD. S трѣбвало да означава „Корабъ“, а D „бързо“ („неотложно“) отъ „Dringend“. Този знакъ се указалъ обаче твърде дълъгъ и неудобенъ за това дружеството „Marconi“ въвело презъ 1904 г. за всички свои кораби знака C. Q. D. (come quick obuder) „ела бързо, опасностъ“, действително лекъ за предаване и приемане.

По-късно, презъ 1906 год. нѣмското управление предложило тритѣ букви SOE да бждатъ въведени като тревоженъ зовъ. Тѣй като последната отъ тѣхъ E много често се губила и създавала недоразумения и неясностъ, то знака бива измѣненъ въ S. O. S. (save our souls) „спасете нашитѣ души“. Последниятъ вече добива международно значение и е останалъ и до сега като сигналъ за тревога.

Едва напоследъкъ се правятъ нови предложения за смѣняване на SOS съ TTT, една продължителностъ отъ знаци, много удобни за приемане и предаване и не създаващи неясности. Въпреки това за сега като официаленъ зовъ за помощъ остава все още S. O. S.

Изъ нивота на нашитѣ клонове

Пловдивъ. На 9 т. м. клонътъ е устроилъ въ салонитѣ на военния клубъ блѣскавъ морски балъ, на който сж били предложени на многобройнитѣ посетители всевъзможни забави и изненади, като моряшки балетъ, ловитба на риба, моряшка кръчма, атаката на „Хамидие“ и др. Управата на клона е направила всичко възможно да свърже забавлениятъ съ широката пропаганда на идеитѣ на Б. Н. М. С. Балътъ е билъ издържанъ въ всѣко отношение и сжщевременно е свършилъ съ голѣмъ материаленъ успѣхъ.

Варна. Варненскиятъ клонъ заедно съ д-вото „Любовъ къмъ родината“ и организацията на завършилитѣ морското уще устрои на 16 т. м. въ военния клубъ много добре уредена морска вечеръ въ полза на фонда „Кръстосвачъ Бѣло море“. Уредницитѣ вложиха всичката си амбиция за успѣшното изнасяне на вечерята. Съ специална морска украса на стълбището и салонитѣ и съ разнообразнитѣ изненади като морско дѣно, морски ловъ, моряшки балетъ, интересна италианска лотария, една отъ препремиитѣ на която бѣше пътуване до Египетъ и пр., тѣ успѣха да създадатъ въ кратко време хубаво настроение, което задържа посетителитѣ почти до зори. И материалниятъ резултатъ е много добъръ — около 30 хиляди лева чисти.

Книжнина

„Морски пѣсни“ отъ Димитъръ Добревъ, Русе 1934, ц. 10 лв.

Следъ „Пѣснитѣ на моряка“ отъ Хр. Бакърджиевъ, „Морскитѣ вѣтрила“ на Д. Николовъ — Осининъ, ето трета книга на голѣмъ поетъ Т. Т.

напомня „Родното море“ на Кр. Кънчева и е приносъ къмъ много скромната наша художествена литература, насочена да опознае морето и единъ дѣнь, може би не далеченъ, да го овладѣе, както подобава за тая литература на народъ, който живѣе до море.

Книгата съдържа 24 импресии, пропити съ сантиментализмътъ и построени върху първичния стадий на опознаване на морето — пейзажа. Морскиятъ пейзажъ е най-леснодостъпниятъ и най-леко овладимиятъ елементъ въ обхващането на морето като отдѣленъ миръ и всички поети и писатели почватъ оттамъ. Типично е и встъплението на Добрева въ първия откъслекъ „Море“: „Азъ ида при тебе, о Море... предъ твоитѣ безкрайни ширини...“

Обрисуването, обаче, на морето всестранно и опознаването на живота надъ и въ него, проникването въ неговата сжщина, като сждба, сждба на човѣка, изисква единъ непосредственъ допиръ съ него, налага повече живѣне и по-дълговременно стопанисване. Тѣмъ това липсва на нашитѣ писатели и не може освенъ да се съжалева, че тѣ, съ извънредно малки изключения, нѣматъ възможностъ да опознаятъ морето

Това е и причината, гдето само кжсата импресия или нѣколкокуплетното стихотворение се посветяватъ на морето. За дългия разказъ или повестъта, да не говоримъ за романа, се изисква по-дълго наблюдение и по-проникновено сближение съ морето.

Може би, още доста време нашата художествена литература ще е принудена да се обогатява съ произведения, изискани по форма, но стоящи на споменатия вече първиченъ преходъ къмъ опознаване на морето. Морскиятъ разказъ, истинскиятъ морски разказъ, доста реалистиченъ, съ малки изключения у П. Н. Шишковъ, още липсва.

Като сполучливи пейзажни импресии въ книгата на Добрева може да се посочатъ „Буря“, „Два делфина“, а одухотворение, до значителна степенъ, на морето въ унисонъ съ вътрешния миръ на поета е достигнато въ „Слънце“.

Добринъ Василевъ.

Съ ескадрой адмирала Рожественскаго — Сборникъ статей посвященныхъ двадцатипятилѣтню похода II-й эскадры Тихаго океана — Прага, 1930 г. (162 страници).

По случай 25 годишнината отъ знаменития, труденъ и успѣшно изпълненъ походъ на втората руска Тихоокеанска ескадра отъ Либавъ до Цусима и голѣмата, отъ свѣтовень мащабъ, трагедия на тази ескадра при о. Цусима, е съставенъ и отпечатанъ отъ бившитѣ офицери отъ руския царски флотъ горецитирания сборникъ.

Статитѣ сж отлично и живо написани и се четатъ като увлекателни морски разкази. Тѣ освежаватъ познанията ни по това голѣмо за времето си събитие, допълватъ го съ нѣкои нови данни и ни даватъ редъ отдѣлни картини отъ боя. Тѣ сжщо така изтъкватъ мощната фигура на водача на ескадрата, знаменитиятъ адмиралъ Рожественскій, който, благодарение на неговата твърда воля, голѣма организаторска способностъ и енергия, солидни познания и практика и голѣмо, до висша степенъ себеприцание, можа да изпълни този рѣдъкъ въ морската история походъ, веднага да влѣзе въ неравенъ, славенъ бой и да изживѣе до край трагедията на руския флотъ.

Името на адмиралъ Рожественскій е свързано и съ историята на нашия малкъ флотъ. Въ чинъ капитанъ-лейтенантъ той е билъ нѣколко години командиръ на нашата нововоформирана следъ освобождението Дунавска флотилия, където още тогава е проявилъ своитѣ високи командни качества, морска компетентностъ и голѣма воля и енергия.

Ние горещо препоръчваме горецитирания сборникъ на всички наши моряци и на всички любители на морски приключения.

Телефонъ 326

СТРОЕЖЪ НА КОРАБИ И ВСИЧКИ ВИДОВЕ ЛОДКИ КАТО:

МОТОРНИ, РИБАРСКИ, СПОРТНИ, ЛУКСОЗНИ, ПЛАТНОХОДНИ И ДР.

СТРОЕЖЪ, МОНТАЖЪ И ПОПРАВКА НА ВСЪКАКВИ ВИДОВЕ МАШИНИ И ИНСТАЛАЦИИ.

Специаленъ отдѣлъ за желѣзни конструкции, резервуари и електроженни заварки.

ГАРАНТИРАНА ВЕЩА И ПРЕЦИЗНА РАБОТА ПРИ НАЙ-КОНКУРЕНТНИ ЦЕНИ.

10—10

Книгоиздателство „ХЕМУСЪ“ А. Д. — София

ул. Солунъ, 55. Пош. чекова смѣтка 607. Телеф. 2294

РОДНА ХУДОЖЕСТВЕНА ЛИТЕРАТУРА

Пенчо Славейковъ: Епически пѣсни 60 лв.
Сънъ за щастие 30 лв.
На острова на блаженитѣ 80 лв.
Кървава пѣсень 100 лв.
Нѣмски поети 50 лв.
Писма отъ Пенчо славейковъ до
Мара Бѣлчева 50 лв.

П. К. Яворовъ — Събрани съчинения — 5 тома,
подъ редакцията на Вл. Ва-
силевъ:
Томъ I. Подъ сѣнкитѣ на обла-
цитѣ — стихотворения 80 лв.
Томъ II. Хайдушки копнения.
Гоце Дѣлчевъ 80 лв.
Томъ III. Въ политѣ на Витоша
Когато гръмъ удари 80 лв.
Томъ IV. Неиздадени досега про-
изведения 80 лв.
Томъ V. Статии, фейлетони, писма
Петтъ тома за 300 лв.

Антонъ Страшимировъ: Томъ I — Повести 60 лв.
Томъ II — Новели 60 лв.
Томъ III — Висещъ мостъ
— романъ 60 лв.

Елиф-Попандъ: Томъ I — Разкази 60 лв.
Томъ II — Разкази 50 лв.
Томъ I и II подвързани заедно 150 лв.
Томъ III — Земя — повестъ 30 лв.
Томъ IV — Подъ манастирската
лоза — разкази, подъ печатъ .

Йорданъ Новковъ: Томъ I — Земяци и др. разкази 60 лв.
Томъ II — Край Мѣста и др.
разкази 60 лв.
Томъ III — Бѣлитѣ рози и др.
разкази 60 лв.
Томъ IV — Старопланински ле-
генди 60 лв.
Томъ V — Пѣсеньта на колететата 60 лв.
Томъ VI — Вечери въ Антимов-
ския ханъ 60 лв.
Томъ VII — Жетварьтъ — повестъ 60 лв.
Томъ VIII — Албена — драма . 50 лв.
Томъ IX — Боряна — драма . 50 лв.
Томъ X — Милионерътъ — ко-
медия 50 лв.
Томъ XI — Чифликътъ край
границата — романъ 70 лв.

БЪЛГАРИ, ПЪТУВАЙТЕ ПО МОРЕ!

БЪЛГАРСКО ТЪРГОВСКО ПАРАХОДНО ДРУЖЕСТВО — ВАРНА

Използвайте дружествените параходи, за да получите възможността да се полюбувате на морето!

Съ параходите на Българското Търговско Параходно Дружество можете да направите пътувания, които да Ви оставят мили неизличими спомени. Вие ще опознаете крайбрежието и ще вкусите от прелестите на близкия изток, чаровете на който привличат хиляди и хиляди туристи от всички краища на света.

Дружеството поддържа три редовни линии:

- а. Крайбрежна: Варна—Бѣла—Несебър—Поморие—Созопол—Бургас—Приморско—Царево—Синьоморец и обратно;—два пъти седмично.—От 15. юний до 15. септември директни съобщения Бургас—Варна и обратно, специално за курорта.
- б. Пирейска: Варна—Бургас—Цариград—Пирей—Хиос—Митилин и обратно—два пъти в месеца.
- в. Александрийска: Варна—Бургас—Цариград—Радост—Палестина—Александрия—Порт-Сайд—Остров Кипр—Пирей и обратно—два пъти в месеца.

При групови пътувания Дружеството прави намаления на тарифите си от 30 до 50% (но не и върху храната).

Особен интерес представлява пътуването до Александрия, което се извършва съ луксозните и бързоходни параходи „Бургас“ и „Царь Фердинанд“.

ОБИКНОВЕНИ ЦЕНИ БЕЗЪ ХРАНА:

За Александрийския рейс:	
Отиване и връщане	I класа . . лв. 8000
	II класа . . лв. 6000
	III класа . . лв. 4000

За Пирейския рейс:	
Отиване и връщане	I класа . . лв. 5000
	II класа . . лв. 4600
	III класа . . лв. 2000

За крайбрежния рейс:	
Варна—Ахтопол и обратно	I класа . . лв. 680
	II класа . . лв. 540
	III класа . . лв. 360

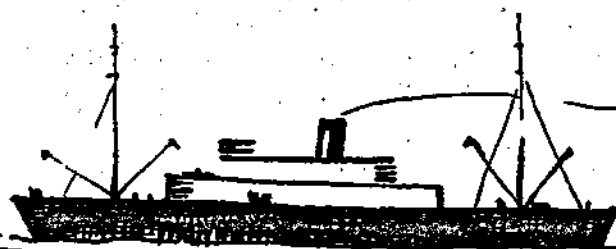
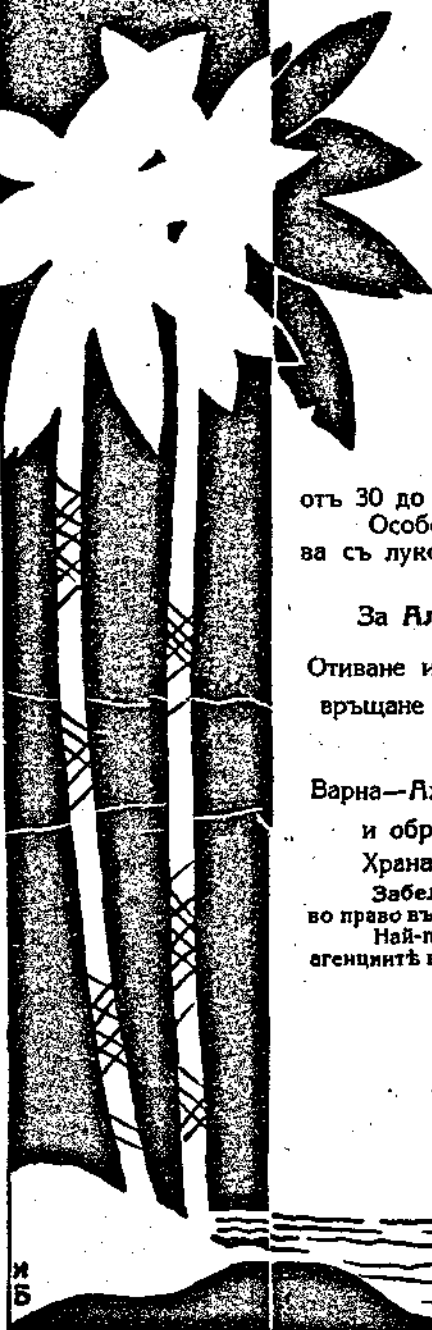
Варна—Бургас и обратно	I класа . . лв. 400
	II класа . . лв. 300
	III класа . . лв. 200

Храна по лв. 150 на лень за I и II класа, за българското крайбрежие.

Забележка: Свърх горните такси за пътешките билети се събират допълнително кейово право въ Варна и Бургас по 15 лв. а въ малките крайбрежни пристанища по 5 лв. на лице.

Най-подробни сведения, относно всичко, което интересува пътешките, се получават от агентите въ Варна и Бургас и крайбрежните, а също и от Дирекцията.

10—10

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. Нашето риболовство — Г. Куповъ; 2. Морето въ българските народни пѣсни — Ем. Мутафовъ; 3. Подводно оксигенното рѣзане на желѣзо — М. Остревъ; 4. Подготовката на турците за освободителната война—Архим. Иннокентий; 5. Южниятъ прозорецъ — Куюджуклиевъ; 6. По поре — Крумъ Кънчевъ; 7. Намѣрена лодка отъ срѣдните вѣкове — Алиса Мюллеръ—Найдорфъ; 8. Споменитъ на стария адмиралъ — П. А. Шишковъ; 9. Съвременната противоторпедна защита — С. Н. И. 10. Политически прегледъ. — Г. К.; 11. Воденъ спортъ; 12. Морски новини.